

Sreda, 9. oktobar 2002.
svedok Nikola Samardžić
Otvorena sednica
Optuženi je pristupio Sudu
Početak u 9.32 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda.
Izvolite, sedite.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Najs (Nice).

GLAVNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NAJS

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sada smo kod paragrafa 36 i vreme je da pogledamo dokaz 338, tabulator 8. Ovaj dokument je zaključak koji je donela Skupština Crne Gore na sastanku održanom 24. i 25 oktobra 1991. godine. Vi ste juče stavili neke primedbe pa bismo to mogli brzo da pogledamo. Čitam: "Zaključci: Skupština Republike Crne Gore podržava učesće delegacije Republike Crne Gore na plenarnoj sednici konferencije ... u Hagu (The Hague) ... konstatuje da delegacija deluje u skladu sa nalogima dobijenim tokom debate ... na poslednjem zasedanju republičkog Parlamenta i shodno zaključcima i stavovima tada usvojenim, radi rešavanja jugoslovenske krize na miran i demokratski način". Sugerise se da je potrebno nastaviti sa učestvovanjem na konferenciji u Hagu, vodeći računa o interesima građana Crne Gore, Republike Crne Gore i crnogorskog naroda. U paragrafu broj 2, u prvom delu se kaže: "Skupština Crne Gore zaključuje da se jugoslovenska kriza mora rešiti mirno i demokratski. Osnovni principi, podržani od strane Skupštine, su ravnopravnost naroda i narodnosti, njihovo neotuđivo pravo da o ključnim pitanjima neposredno odlučuje, poštovanje njihovih interesa i želje da samostalno odluče o svojoj sudbini, posebno onih naroda koji se protiv unilateralnog ukidanju Jugoslavije i koji ostvarenje svojih interesa vide u njenom očuvanju."

SUDIJA KVON: Mislim da naši grafoskopi trenutno ne rade.

TUŽILAC NAJS: Izvinjavam se, mislio sam da je kvar samo kod mene.

SUDIJA MEJ: Očigledno da ne rade uopšte, trebalo bi da tehničari to pogledaju. Mislim da sada možemo da nastavimo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Naravno, časni Sude. Pročitao sam rezime ovog dokaza, odnosno dokumenta. Želite li da iznesete ikakve komentare osim onoga šta dokument govori sam za sebe?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Dokument jasno kaže da je Skupština Crne Gore usvojila stav delegacije Crne Gore na konferenciji u Hagu i stav predsjednika Bulatovića da prihvati plan Karington (Carrington Plan). Dakle, ovo je napravljeno, dakle, sjednica je održana onda kada je već gospodin Bulatović pod pritiskom morao da se odrekne stava u Hagu. Skupština Crne Gore jasna je i ovdje ne treba posebnog komentara, ali, na žalost, to nije sprovedeno kao ni zadnji zaključak, ne znam da li ste ga pročitali, u kojem je rečeno da se mora nastaviti u sprovođenju ovih zaključaka. To, na žalost, nije učinjeno.

TUŽILAC NAJS: Hvala. Časni Sude, nakon engleske verzije ovog dokumenta nalazi se jedan dokument koji nosi broj 0305627, sastoji se od dve stranice. Ako je, dakle, taj dokument tu, pri vrhu piše "Večernji list", to je greška. Treba da se skloni iz ove zbirke dokumenata.

SUDIJA MEJ: U redu, sklonićemo ga. Reč je o novinskom članku, je li tako?

TUŽILAC NAJS: Da.

SUDIJA MEJ: Želite li da poslužitelj ostane pored grafoskopa?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ne, ne treba. Još dve kratke teme, kratka pitanja zapravo, gospodine Samardžiću, pre nego što pređemo na bečku konferenciju. Kad je reč o kontaktima za koje ste vi znali, između premijera Đukanovića i vojnog rukovodstva, mislim prvenstveno na Miodraga Jokića između ostalih, možete li da nam kažete u kojoj meri su te dve osobe, odnosno te dve strane kontaktirale i ako jesu koji je izvor informacija koji imate?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ja o tome ne bi mogao posebno da kažem ništa konkretno zato što Jokić je u vrijeme kada je bio rat oko Dubrovnika, on se i nije nalazio najvećim dijelom u Titogradu, odnosno

Podgorici, nego je bio na frontu, a Đukanović je bio u Titogradu, pa tako ja ne mogu svjedočiti koliko su oni bili u kontaktu. Vjerovatno su bili, jer je takva situacija, ali ja konkretno ne mogu posebno da iznesem, znam da je crnogorski vrh bio u kontaktu sa vojnim vrhovima, generalima u ovom slučaju, ali ja konkretno o tome koliko je baš Đukanović bio, ne mogu da kažem.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možete li nešto da nam kažete o lancu komandovanja kad je reč o vojsci? Koliko je on bio jasan i transparentan? Kakav je bio sistem raportiranja i recite Pretresnom veću kako znate za te stvari?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Pa najviše znam od Bulatovića, iz razgovora s njim ponekad u njegovoj kancelariji i razgovora u avionu kada smo išli u Hag. Bilo mi je potpuno jasno da vojne operacije vode oficiri, odnosno generali jugoslovenske armije koji su bili na frontu, a što se tiče ratne mornarice koja je takođe napadala Dubrovnik, da to vodi admiral Jokić. Mislim da se političari nijesu miješali u vojne operacije, a da su bili kontaktirani i da je bilo međusobnog obavještanja, to pretpostavljam i vjerujem da je to bilo tako.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mogućnost da je došlo do zločina u toku ovih borbi, je li ta mogućnost u jednom trenutku raspravljana i jeste li o tome govorili možda sa nekim drugim važnim političarima?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Nije se raspravljalo na zvaničnim sjednicama, a ja sam o tome razgovarao sa predsjednikom Bulatovićem. Moram da rečem da i on se zgražavao o vijestima koje su dolazile sa dubrovačkog ratišta, ali zvanično nije tada poduzimano ništa. Još da rečem i ovo. Pored razgovora koji sam čuo u Vladi o pljački i o tome čuo sam i od običnih građana, vidio sam neke kao jahte koje su došle u Budvu, Bar koje su dignute iz dubrovačke rijeke i saznao sam da postoji centar takozvanog, za prikupljanje takozvanog ratnog plijena, iako to nije bio nikakav ratni plijen, nego pljačka. To su bile stvari uzete iz kuća u tom centru. Ja taj centar nijesam posjetio tada, znam gdje je, to je motel "Vinogradi" na granici prema Hrvatskoj i to je vojska čuvala, ali da su tamo donošene stvari, to mi je bilo poznato takođe iz razgovora sa građanima, a takođe iz razgovora sa predsjednikom Bulatovićem. I takođe sam saznao da su stvari kao oprema sa "Aerodroma Čilipi" odnesena i unesena u Crnu Goru, da se poljoprivredna farma takođe oprema čak i krave takođe prebacili u Crnu Goru. O daljim detaljima od toga ...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak, gospodine Samardžiću. Pitam tužioca Da li je i ovo u optužnici, pljačka? Koliko se sećam, nije.

TUŽILAC NAJS: Ne, nije, odnosno nisam siguran, ali to ulazi u kvalifikaciju zločina. Svakako pogledaću, možda nisam u pravu.

SUDIJA MEJ: Da, molim vas da to pogledate. Idemo dalje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sada bih hteo nešto da čujem o vašim razgovorima sa gospodinom Bulatovićem u vezi sa zločinima. Osim zločina u Dubrovniku, je li on spominjao neke druge događaje, notorne događaje koji su se događali u to vreme na teritoriju bivše Jugoslavije? Dakle ne samo Dubrovnik.

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Jeste, prije dubrovačke bitke desili su se zločini na sjeveru Crne Gore kada su pojedini pripadnici paravojnih jedinica masakrirali pojedine porodice, muslimanske porodice na sjeveru Crne Gore, a isto tako negdje oko Zvornika i to je postalo javno, to je o tome počelo da se piše i da se govori, piše u štampi i moram reći predsjednik Bulatović je bio zaprepašten. Čak je očekivao, pošto to još nije bio rat onaj u smislu kakav je kasnije nastupio, čak je bio mišljenja da će morati predsjednik Milošević dati ostavku zbog toga. To je bilo naivno mišljenje, ali ja ovdje iznosim da je tako Bulatović stvarno mislio, jer je nastupio jedan skandal koji do tada nije postojao u Crnoj Gori. Poslije su se naučili na takve događaje, ali o tom prvom događaju sjećam se da je to bilo tako.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dok se sve to događalo, jeste li možda saznali za neke slučajeve dezerterstva s ratišta u Zapadnoj Slavoniji?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Jesam. To je tačnije bilo dezerterstvo iz Banije. Tamo su bili poslani neke jedinice crnogorske, ja mislim jedna samo i jedan dan je u moju kancelariju banulo oko 25 vojnika, izmučeni od dugoga puta. Oni su mi kazali da su oni utekli sa ratišta i došli su da traže moju pomoć da ih zaštitim od posljedica. Oni su bili uplašeni da će sada vojne vlasti da ih uhvate i da im sude kao dezerterima. Oni su mene kazali kako ta bitka teče u Baniji i ja sam tada učinio što sam mogao. Išao sam kod predsjednika Bulatovića i iznio mu cijeli slučaj i zamolio ga da učini sve da se tim mladim momcima ne nanese bilo kakvo zlo. Bulatović je meni kazao da on isto ne može mnogo da učini, ali je savjetovao da se momci primire pošto je ratno stanje, neka budu u kući, valjda ih neće niko dirati i tako je i bilo. Bulatović je poslije toga događaja naredio da se vojnici crnogorski iz Banije povuku i vrate u Crnu Goru. To je takođe bilo suprotno politici vojnog vrha i Slobodana Miloševića, ali to je učinjeno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Hvala. Je li u Morinju u Crnoj Gori posto-

jao neki logor?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Jeste. Tamo je bio logor za zarobljene hrvatske vojnike, mada je u tom logoru bilo i onih koji nisu bili vojnici, neđe ga nađu dolje kod Dubrovnika i onda ga dovedu u Morinju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Jeste li možda saznali nešto u vezi sa tim šta se događalo u tom logoru od nekoga ko je bio vaš radnik, kada ste bili direktor "Jugookeanije"?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Jesam. Bio je jedan moj službenik koji je kasnije i sam postao direktor, koji je u rezervi bio oficir KOS-a i on je bio postavljen kada je bio mobilisan, da bude tamo čuvar i da bude član straže zatvora u Morinju. On je kasnije došao na Maltu (Malta) da radi i pričao mi je, meni i ostalim kolegama, pojedine stvari iz Morinja. Generalno stanje u Morinju, po njegovoj priči, ni malo nije bilo dobro i taj tretman prema hrvatskim zarobljenicima nije baš bio milostiv.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li vam je dao nekakve konkretne primere toga šta se dogodilo zatvorenicima, dakle nešto za šta je on znao ili je sam možda video?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Pa jeste bilo šamaranja, bilo je vike, dreke, ali nije bilo ubijanja kao što je to bilo kasnije po Bosni i drugim, koliko sam čuo. U Morinju nijesu ubili nikoga, a da je bio strogi režim, to je očito bilo u Morinju po priči njegovoj.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je došlo do nekog incidenta u kom je učestvo-vao čovek po imenu Ante Prlenda?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Pošto su tu bili stražari iz Kotora, onda je bio jedan zatvorenik iz Dubrovnika koji se zvao Ante Prlenda, oni su tamo iz Dalmacije. A takođe i mi imamo u "Jugookeaniji" jednog kapetana koji se zvao Ante Prlenda i ovaj je dobio izgleda šamar samo zato što je imao isto ime kao Ante Prlenda. To je malo sitniji incident, ali on je, koliko sam saznao po priči, bio takav.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu, hvala. Da pogledamo još neke dokumente. 338, tabulator 9. Ne vidimo jasno dokument, možda biste vi mogli da nam kažete o čemu se radi. Molim prvo da se nakratko original stavi na grafoskop, tek toliko da se vidi da je reč o kucanom dokumentu ćirilicom. Naslov je, sudeći prema engleskom prevodu, a to ćemo da vidimo uskoro na grafos-

kopu, "stavovi", odnosno u padežu, "stavove". Gospodine Samardžiću, jeste li ovaj dokument već videli?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Jesam. Njega sam dobio odmah kada su ga i napravili, odnosno donijeli iz Beograda. Mislim da ga je donio lično Kostić poslije događaja u Hagu i da su ovo stavovi, kao nacrt, draft budućeg rada na osnivanju zajedničke države Srbije i Crne Gore i ja mislim da je to baš jedan od prvih takvih stavova koji su tada napisani i koji su podjeljeni nama u Crnoj Gori.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Nacrt dokumenta kaže sledeće: "Skupština Republike Srbije i Skupština Crne Gore razmatraće aktuelnu situaciju u rešavanju jugoslovenske krize imajući u vidu da su dve skupštine usvojile Beogradsku inicijativu i osnove za uređenje, odnosno Jugoslaviju". Utvrđuju sledeće stavove: "Odlučili smo u zahtevu da se rešenje jugoslovenske krize mora zasnivati na legalitetu i kontinuitetu Jugoslavije kao države, a ne njenom ukidanju zbog toga što neki njeni konstitutivni narodi ne žele više da žive u Jugoslaviji". Zatim u drugom paragrafu: "Izražavamo puno poštovanje prava na samoopredeljenje svakog jugoslovenskog konstitutivnog naroda koji više ne želi da živi u Jugoslaviji, ali zahtevamo puno poštovanje izražene volje srpskog i crnogorskog naroda i građana Republike Srbije i Crne Gore da se očuva Jugoslavija kao zajednička država. U toj zajedničkoj državi, srpski i crnogorski narodi i građani Republike Srbije i Republike Crne Gore, zajedno sa drugim jugoslovenskim narodima koji to žele, treba da budu ravnopravni i da imaju sve uslove za izražavanje i zaštitu svojih interesa i uspešan razvoj". I treće: "Polazeći od činjenice da su Skupštine Republike Srbije i Republike Crne Gore usvojile Beogradsku inicijativu i osnove za uređenje odnosa u Jugoslaviji, one zajedno i ravnopravno obrazuju stručnu komisiju radi dalje ustavnopravne razrade navedenih dokumenata i ovih stavova i radi sprovođenja odgovarajuće skupštinske procedure". Ovo je nacrt koji je donet iz Beograda. Šta je učinjeno, kakav napredak je učinjen ovakvim pristupom, molim vas?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Nije napravljen napredak nego nazadak. To je trebalo, odnosno to je i učinjeno da se poništi ono što je predložio lord Karington i da se umesto plana lorda Karingtona o nezavisnim državama, svih šest republika, donese nova država, zajednička država Srbije i Crne Gore što je u procesu do 27. aprila 1992. godine i učinjeno. Kao što sam rekao, 24. oktobra Crna Gora je rekla, dakle, Parlament Crne Gore je rekao da je stav crnogorske delegacije pravilan bio u Hagu, ali i pored svega toga posao je nastavljen u suprotnom pravcu, da se osnuje samo država Srbija i Crna Gora.

Ovo su početni stavovi i oni su izraženi kasnije u referendumu u Crnoj Gori koji je, moram da kažem, izvršen na nelegalan način, na jedan način na koji se ne održavaju referendumima, u kojem je tobož narod Crne Gore rekao da želi da živi u zajedničkoj državi sa Srbijom. Odmah iza toga na silu je, odmah iza toga je održana Skupština Crne Gore 23. aprila u kojem je donesen, na brzinu prihvaćen od strane Skupštine Crne Gore novi Ustav, na brzinu napisan, nakaradan i da bi 27. aprila u Beogradu usvojen taj Ustav i proglašena Savezna Republika Jugoslavija. Takođe na nelegalan način donesen od delegata, odnosno poslanika Skupštine, čiji je mandat iziš'o i to samo od iz onih iz Crne Gore i ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala lepo, gospodine Samardžiću. Idemo hronološkim redom. Imajući na umu manje-više hronološki pristup kao i mera u kojoj je gospodin Bulatović bio upoznat sa raznoraznim stavovima, ja bih sada da pogledamo dokazni predmet 338, tabulator 10. Reč je o jednom otvorenom pismu koje je njemu upućeno. Ne može, u stvari, da se stavi na grafoskop budući da imamo i BHS i englesku verziju, jednu pored druge, u stvari stavite prvu stranu na grafoskop. Gospodine Samardžiću, ako biste bili ljubazni da pratite tekst na ekranu kako bismo svi mi mogli to da pratimo. Dakle, radi se o otvorenom pismu Odbora za inostrane poslove Republike Hrvatske, a pismo je upućeno Bulatoviću i tu stoji: "Obraćam vam se da vas upozorim da vrlo kasnite u zaustavljanju obmanjivanja crnogorske javnosti o onome šta se događa u Dubrovniku". Zatim kasnije stoji: "Previše je krvi proliveno, nečuvene pljačke i pustošenja počinjena su na hrvatskom tlu u blizini susedne Crne Gore. Ćutnjom pratite kako vas Milošević kroz usta svog ministra Jovanovića sramoti pred svetom negirajući upletenost Srbije u ovaj prljavi rat, jer izjavljuje da protiv Dubrovnika ratuju JNA i Crna Gora". Zatim dalje, govori se o odgovornosti i kaže se: "Što je čovek na odgovornijem mestu, to mu ostaje manje prostora i vremena za ćutnju u ovim dramatičnim vremenima". Zatim dalje stoji: "Zaustavite lansiranje laži i proizvodnju mržnje prema Dubrovniku i Hrvatskoj". Zatim dalje: "Odgovornost nije samo politička, sprečite da Crnogorci dolaze kao agresori, okupatori i pljačkaši u tuđa naselja i domove i da se tamo izlažu nišanima branitelja Dubrovnika". A onda na samom kraju citira se Njegoš: "Kome zakon leži u topuzu, tragovi mu smrde nečovještvom". A ovo je potpisao predsednik Odbora, doktor Kačić.

SUDIJA MEJ: Koji je datum?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Evo, tu stoji 11. decembra. Mislim da je, dakle, dokument od 11. decembra. Gospodine Samardžiću, iz kog meseca potiče ovaj dokument?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Datum piše na njemu, 11. decembra 1991. godine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala vam. Ovo otvoreno pismo govori samo za sebe, zar ne, gospodine Samardžiću?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Apsolutno je tako, govori samo za sebe i samo da naglasim, ono je napisano posle najžešćeg napada na Dubrovnik 6. decembra, kada je Dubrovnik napadnut i sa kopna i sa mora, dakle nekoliko dana iza šestodecembarskog napada na Dubrovnik.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala vam. Vezano za ovu istu temu koliko su vlasti bile upoznate sa onim šta se dešava, prelazimo sada na tabulator 11 dokumenta 338. Zamolio bih poslužitelja da stavi dokument na grafoskop kako bi se videlo o čemu se radi. Radi se o jednoj publikaciji skorijeg datuma, mislim, a zatim molim da se stavi engleska verzija.

SUDIJA MEJ: Mi smo sprečavali optuženog da unakrsno ispituje za ovakve stvari. Kako sada da se napravi razlika?

TUŽILAC NAJS: Ako pređemo na stranu 3, videćemo tu da se obaveštava gospodin Bulatović i to javno.

SUDIJA MEJ: Dakle, treba da bude jasno da vi ovo ne predočavate kao dokaz zbog onoga šta sadrži.

TUŽILAC NAJS: Ne, jednostavno radi se o obaveštenjima.

SUDIJA MEJ: Pa treba da napravimo razliku između sadržaja i činjenice da se gospodinu Bulatoviću skreće pažnja na nešto.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Ovo ne obuhvata vremenski period optužnice, ovo je nešto šta se odnosi na nešto daleko kasnije i ne može da se kaže da je ovo neko konkretno video. Radi se, jednostavno, o publikaciji. Ta veza između ovoga i činjenica u optužnici nije uspostavljena, a što se tiče ove druge stvari kada ste spomenuli pljačkanje, to su tačka optužnice 28 do 32.

TUŽILAC NAJS: Pre nego što donesete odluku o tome, hteo bih samo da vam skrenem pažnju na ovu publikaciju. Dakle, radi se o mišljenjima autora intelektualaca i videćete u prvom paragrafu da se tu spominje intervju od 1. novembra 1991. godine i mislim da će ovaj svedok moći nešto da kaže o ovom dokaznom predmetu. Ja sam u stvari hteo samo detaljno da porazgovaramo o jednom delu ovog dokumenta, a mislim da će svedok moći da potvrdi da su političari koji su bili na vlasti tada primili ovakve dokumente, ovake informacije.

SUDIJA MEJ: Radi se o nečem drugom. Mi optuženom nismo dozvoljavali da se koristi tokom unakrsnog ispitivanja mišljenjima novinara, pisaca i akademika i mi mislimo da bi isto trebalo da važi i u ovom slučaju. Radi se o nečemu šta je ograničene dokazne vrednosti, radi se o informacijama iz druge ruke i mislimo da ovako nešto ne bi trebalo da se prihvati. E sad, da se to prihvati samo kao dokaz, da je tako nešto štampano tada u to vreme, dakle ne zbog sadržaja i zbog istinitosti tog dokumenta, mislimo da se radi o prevelikim finesima kako bismo zbog toga prihvatili ovaj dokument. Dakle, dokument pod tabulatorom 11 neće da se prihvati. Dakle, to će da se izuzme iz ovog dokaznog predmeta kao i onaj dokument koji je pogrešno tu stavljen.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sada bih hteo da se osvrnem na ono šta je pitano vezano za pljačkanje. Zahvaljujem se gospodinu Keju (Kay) što je spomenuo tačke optužnice 28 do 31, a takođe u optužnici se o tome govori u paragrafima 77 i 81. Svedok je dosta govorio o onome o čemu sam, u stvari i hteo da govorim. Međutim, postoji još jedan dokazni predmet koji bi trebalo da pogledamo, neće to dugo da traje. Gospodine Samardžiću, nisam siguran da ste nam bilo šta rekli o vašim saznanjima vezano za to koje jedinice su učestvovala u pljačkanju u Dubrovniku i u okolini Dubrovnika i kako je ta opljačkana roba vraćena nazad u Crnu Goru?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ja konkretno ne znam koja po nazivu, jer sve jedinice imaju svoje nazive, konkretno pljačkala, a koja nije. Ono što je pljačkano, pljačkano je od raznih pojedinaca, jer ja odavde ne mogu reći da je cijela vojska pljačkala, nego određene grupe i određeni pojedinci su pljačkali. Očito da je to makar jedan veći dio bio organizovan od komande vojne i da se to skupljalo u taj sabirni centar u motelu "Vinogradi", a da su druge stvari prenosile dalje u unutrašnjost Crne Gore. Ko je konkretno to radio, ja ne mogu da kažem konkretno po imenu, ali sam potpuno siguran

da je to činjeno i učinjeno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U vezi sa tim hteo bih da pogledamo sledeći dokument koji je pod tabulatorom 12. Zamolio bih da se svedoku pruži original koji je bio na grafoskopu, a da se sada engleska verzija stavi na grafoskop. Gospodine, pred nama je dokument od 28. decembra 1991. godine i to dokument komande Devetog vojnog pomorskog sektora. Videćemo da je dokument potpisao viceadmiral Jokić i tu stoji u vezi sa aktom od 26. decembra, naređuje se da u hotelu "Vinogradi" u rejonu Sutorinskog polja treba formirati sabirni centar za prihvat zaplenjenih i oduzetih materijalnih sredstava iz ratnog plena. Dalje u dokumentu stoji u paragrafu 2 da treba imenovati mlađeg oficira, zatim da motorna vozila treba da se čuvaju na parkingu motela, a ostalo, oružje i vojna oprema u sali motela. Zatim u paragrafu 3 stoji: "Fizičko obezbeđenje sabirnog centra izvršiti sa petoricom vojnih policajaca". Zatim u paragrafu 4 se navodi da se strogo zabranjuje izdavanje bilo kakvih materijalnih sredstava iz sabornog centra bilo vojnim jedinicama ili ustanovama bez dozvole organa za civilnu upravu. Zatim pod 5, komanda Devetog vojnog pomorskog sektora sklopiće ugovor o zakupu tri bungalova za smeštaj ljudstva i prostora za smeštaj u motelu "Vinogradi" sa, skraćena nepoznata i to na bazi dostavljene ponude. I onda vidimo dalje da stoji da će pukovnik Petar Dragičević da bude odgovoran za rad sabirnog centra, a to je onda potpisao viceadmiral Miodrag Jokić. Dakle, gospodine Samardžiću, da li se ovo u potpunosti uklapa u ono šta ste Vi znali da se dešavalo, odnosno vezano za pljačku?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Da, u potpunosti se uklapa. Samo treba da naglasim, ovo je napravljeno tek 28. decembra. Dakle, rat je trajao skoro već oko Dubrovnika, skoro tri meseca, cijeli oktobar, novembar, evo i najveći dio decembra i do tada je pljačka bila takođe, ali nije bio uspostavljen nekakav, da tako kažem, ako se može to uopšte tako kazati, red, ali ovdje je pokušano da se stvari koje se smatraju da je tobož nekakvi ratni plijen, da se sprema u motel "Vinogradi" u Sutorini, a do tada nije ni bilo takvoga centra, nego se to odnosilo na razne strane, neko je organizovano unosio u Crnu Goru, a drugi privatno. Mnogi vojnici i oficiri su privatno uzimali stvari iz Konavala i okolice Dubrovnika i unosili ih u Crnu Goru.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu, puno vam hvala.

SUDIJA KVON: Samo jedan trenutak, gospodine Najs. Gospodine Samardžiću, pre nekoliko trenutaka ste rekli da ne možete da kažete da je čitava vojska bila

uključena u pljačkanje, već da su to radili pojedinci i određene jedinice. Da li biste mogli da povežete taj svoj komentar sa ovim dokumentom, molim vas?

SVEDOK SAMARDŽIĆ: I pored ovoga dokumenta koji je glavni komandant napisao, ja i dalje mislim da cijela vojska nije pljačkala prosto zato jer vjerujem u moj crnogorski narod da nijesu svi pljačkaši, a ovo što je napisao admiral Jokić stvarno pokazuje da on kao admiral i komandant vojske na ratištu naređuje da se pljačka. Tu ste potpuno u pravu, ali i pored svega toga svi vojnici koji su bili tamo nijesu bili pljačkaši, ali jedan određeni broj i grupe, u koji je na žalost uključen i admiral Jokić su bili pljačkaši.

SUDIJA KVON: A šta ste mislili o čemu je govorio gospodin Jokić tada kada je spominjao ratni plen?

SVEDOK SAMARDŽIĆ: Gospodin Jokić, odnosno admiral Jokić kad je spominjao ratni plijen, to je za njega ono sve šta je on mogao da skupi i donese u motel "Vinogradi". Tu sigurno nijesu stvari koje su potrebne vojsci, veći dio nije imao karakter onoga što je potrebno vojsci pa da se kaže da je ratni plijen. Tu su bile razne stvari od kućanstva, pa drugo što su uzeli iz raznih preduzeća, oprema i to, sve se to skupljalo tu na jednom mjestu ili se unosilo dalje u Crnu Goru.

SUDIJA KVON: Hvala vam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možete li da nam pomognete da li je bilo ko od političara ili vojnih lica koji su bili na visokom položaju, da li je bilo ko od njih imao bilo kakve koristi od ovog pljačkanja i ako jeste recite nam ko?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Mene pitate?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, da, vas, izvinite.

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ja konkretno ne mogu pokazati na bilo kojega čovjeka da ja znam da je on odnio to za sebe kada govorim o vrhovima vojnim. Priče su postojale, ali, evo, pošto se na Sudu sad te priče ne uzimaju u obzir, ja ne bih mogao da kažem da je konkretno admiral Jokić uzeo za sebe ili nije, mada su priče, nekakve priče postojale, ali lično ja to ne mogu da kažem ni da potvrdim. Ja mogu samo da potvrdim da je pljačka bila i da je uništavana imovina.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Još tri kratke teme, pa ćemo da završimo, a takođe ćemo da povežemo to i sa nekim stvarima o kojima smo juče govorili. Da li možete da nam bilo šta kažete o ulozi optuženog u imenovanju prvog ili drugog predsednika Savezne Republike Jugoslavije?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Mogu da kažem. Samo jedanput sam putovao sa Bulatovićem u avionu sa optuženim Miloševićem. Mi smo imali svoj avion, ali poslije naših istupa u Hagu i ostalih drukčijih stavova koje smo imali suprotno njegovoj politici, on je zatražio da putujemo skupa i u tom avionu je on razgovarao sa Bulatovićem, konsultovao se koga da stave za predsjednika Jugoslavije. To je bilo nekoliko dana prije održavanja te svečane sjednice u Beogradu 27. aprila. Normalno, Bulatović se složio sa njegovim prijedlogom, a prijedlog njegov je bio da stavi Dobricu Ćosića, jednog književnika nacionalistički orijentisanog koji je jedan od tvoraca "Memoranduma" i ideje o velikoj Srbiji do Karlobaga i Virovitice. Ja sam tada rekao, može se optuženi Milošević i sjećati, iako ja nijesam učestvovao u razgovorima, nije on vodio računa o meni, a nisam ni ja mnogo ni o njemu, rekao sam mu "druže predsjedniče, taj će vam prije ili poslije udariti nož u leđa". Moram priznati da optuženi Milošević nije ništa rekao, ali me je samo pogledao, a to mu se i stvarno dogodilo. Dobrica Ćosić ga je ostavio i udario mu je ono, kako se kaže na našem jeziku, to je izraz, pokazuje da ga je napustio. Što se tiče Lilića, to je jedan baletan, nepoznata ličnost, on ga je takođe postavio.

SUDIJA MEJ: Gospodine Najs, molim vas da vidimo da li je ovo relevantno. Da li sam ja dobro shvatio da se ovaj razgovor vodio u avionu kada su se vraćali iz Haga?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da. Lilić je kasnije bio imenovan. Odgovorite nam samo sa da ili sa ne da li ste vi znali da li je optuženi imao bilo kakvu ulogu u njegovom imenovanju? Nemojte da iznosite svoje komentare o Liliću, već nam samo odgovorite da li je optuženi bio uključen u proces donošenja odluke o njegovom imenovanju?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Pa on ga je prijedložio. Nije ga javno prijedložio, ali kako su se tada stvari dešavale, to je samo bio njegov izabranik i ničiji drugo. Samo bih popravio, nije u avionu iz Haga za Beograd, nego iz Beograda, taj razgovor je bio, u avionu iz Beograda za Hag. Razgovor u avionu o Ćosiću je iz Beograda za Hag, konkretno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I na kraju vezano za ulogu optuženog, takođe vezano za one koji su bili na funkcijama, na ministarskim funkcijama, vezano za Pavla Bulatovića, možete li da nam kažete šta vi znate o tome kada je on smenjen sa te funkcije i da li je optuženi imao bilo kakvu ulogu u tome?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Molim vas, sa koje funkcije mislite, jer je on promijenio nekoliko funkcija, pokojni Pavle Bulatović? Pavle Bulatović je postavljen za saveznog ministra za unutrašnje poslove posle njegove funkcije u Crnoj Gori gdje je bio ministar takođe za unutrašnje poslove. To je on postavljen kao prvi ministar Savezne Republike Jugoslavije na tom mjestu. Odmah iza toga napravljen je praktično jedan čudni i smiješni puč. Sekretarijat unutrašnjih poslova, Ministarstvo unutrašnjih poslova Srbije jedan dan je došlo u veliku zgradu u ulici Kneza Miloša i istjeralo sve službenike saveznog ministarstva i preuzelo to ministarstvo, preuzelo i kuću i sve, cijelu opremu u saveznom ministarstvu, a službenike praktično najurilo na ulicu tako da Pavle Bulatović nije bio smijenjen, nego jednostavno istjeran na ulicu, iz kancelarije istjeran, a to je preuzelo srpsko ministarstvo i sada je srpsko ministarstvo bilo u ime saveznog, umjesto saveznog, a savezno je postojalo kao, eto, kao forma i nije imalo ništa, imalo je svoga ministra. Takva je to federacija bila.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pre nego što pređemo na bečku konferenciju hteo bih da vas upitam vezano za jedan detalj, odnosi se na paragraf 52. Prema vašim saznanjima, da li je bilo protoka oružja ili sredstava, odnosno da li se to dostavljalo iz Crne Gore u Republiku Srpsku pre, tokom ili nakon blokade?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Postojao je protok oružja, ali ja konkretno ne mogu svjedočiti, jer ja sam tada kada je počeo ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A koji su izvori vaših informacija?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Pa izvori su mojih informacija pojedini prijatelji koji su znali da se oružje prenosi u Bosnu, pa i čuo sam i u Vladi, ali kasnije kada sam otišao na Maltu, a ja sam otišao na Maltu kada su uvedene sankcije onda kada sam smijenjen, dao sam i ostavku, a i smijenjen sam sa funkcije ministra, onda sam prešao na Maltu. Tada stvarno nijesam mogao da budem u toku koliko oružja ide u Bosnu, a obavještavan sam iz raznih razgovora da svakako oružje ide u Bosnu u Hercegovinu i da se to vrši.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Pređimo sada na bečku konferenciju. Imam samo nekoliko pitanja u vezi sa tim, pa sam završio. Vi ste već spominjali 18. april 1992. godine, ali bečka konferencija je bila održana od 12. do 15. Da li

biste samo mogli ukratko da rezimirate šta se desilo tamo, a naravno šta je u vezi sa optuženim?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Okrugli sto Evrope (Europe) je držan tada na inicijativu jednog određenog broja političara iz Evrope i iz Vlade Austrije (Austria) i okupio se impozantan broj, na konferenciji koja je bila posvećena agresiji Srbije na Bosnu. Sedam dana ranije, 6. aprila počeo je rat u Bosni, a Bosna je tih dana bila priznata kao međunarodno priznata država. Okrugli stol Evrope je donio rezoluciju u kojem je osudio agresiju na Bosnu i pozvao Srbiju i jugoslovensku armiju da napusti Bosnu. Ja sam se pridružio toj rezoluciji i iako to nije bila zvanična politika ni Srbije ni Crne Gore, isto to potvrdio na intervjuu televizijskom u Beču (Vienna) i javno zatražio da, radi mira u Bosni, da jugoslovenska armija treba da napusti Bosnu, jer je Bosna postala međunarodno priznata država i da zato jugoslovenska armija treba da ode što prije iz te države. Radi toga sam bio kritikovan. Moram da kažem da ni Bulatović ni Đukanović mi nijesu ni riječ rekli oko toga, mada sam saznao da sam trebao da budem uhapšen i da sam napravio istup jedan koji za tadašnju politiku Slobodana Miloševića je bio potpuno neprihvatljiv.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala lepo. Zadnji tabulator u dokaznom predmetu 338, to je broj 13. Dokument imamo samo na engleskom jeziku. Stavite ga, molim vas, na grafoskop, gospodin Samardžić može da ga čita i prati zajedno s nama na ekranu. Reč je o jednoj rezoluciji okruglog stola Evrope koja nosi datum 14. april 1992. godine, a u kojoj se osuđuje brutalna vojna agresija pri čemu je prekršeno međunarodno pravo i ljudska prava, a koja se vodi u Bosni i Hercegovini od strane bivše jugoslovenske savezne armije i srpskih gerila koji pokušavaju da promene granice suverene države putem sile te tako izazivaju ogromne patnje nevinog stanovništva i upućuje se apel Savetu bezbednosti Ujedinjenih nacija (UN Security Council) da preduzme sve mere da se uspostavi mir u državama sledbenicama bivše Jugoslavije. Takođe se traži da se sve izbeglice stave pod zaštitu evropske porodice naroda što znači, konkretno govoreći, da mi, dakle Evropa, snosimo odgovornost za njihov smeštaj i brigu za njih, kao i za ličnu zaštitu svakog pojedinca. Evropska zajednica kao i druge države i institucije Evrope se pozivaju da se pobrinu da se ova obaveza ispuni i to na način koji je kompatibilan sa ljudskim dostojanstvom, te uz pomoć humanitarnih organizacija kao što su Crveni krst i tako dalje. "Osuđujemo stav Srbije koja traži garancije za srpske manjine u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini pri čemu na ozbiljan način ugrožava prava manjina i nacionalnosti u autonomnim pokrajinama Vojvodini i Kosovu, te

tražimo da se odmah uspostave ponovo sva njihova prava, naročito prava Albanaca na Kosovu i etničkih manjina u Vojvodini i Srbiji". Dakle, ova je rezolucije doneta nakon sastanka o kom ste malopre govorili i mislim da govori dovoljno sama za sebe. Je li tako, gospodine Samardžiću?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Jeste. Nije nakon sastanka. To je zaključak toga sastanka i on govori za sebe, mada ovdje nije cijeli tekst nego samo jedan dio.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. Časni Sude, ja sam pogledao šta mi je ostalo. Ono šta je naznačeno ostalo u rezimeu, mislim da je svedok to već dovoljno obradio na ovaj ili onaj način. Još me samo zanima jedan dokument, dokazni predmet 326, tabulator 3. Gospodine Samardžiću, vi ste o tome već nešto govorili, ali da pomognemo još sudijama. Kada govorite o uspostavljanju Hrvatske, govorite, odnosno spominjete dva krila na neki način, je li tako i ako jeste da li uspostavljate vezu sa opštim planom onoga šta se događalo? Dakle, jedna situacija je bila na jugu oko Dubrovnika i odnos sa Crnom Gorom. Kakva je bila situacija na severu? Molim vas objasnite to sudijama.

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Hrvatska ima iste granice kao što je imala u socijalističkoj Jugoslaviji i danas kao nezavisna država i kada je pogledate na karti ona ima dva krila, izgleda kao mladi polumjesec. U ratu koji je nastao, Dubrovnik, dubrovačko ratište po mojoj, to je moja ocjena, je imalo za cilj ne samo da osvoji Dubrovnik, nego redom da nastavi, da se stigne do Karlobaga, jer su u isto vrijeme napadnuti i svi važniji gradovi na jadranskoj obali do Karlobaga, a nijesu oni poslije Karlobaga. Na sjeveru je počela i to još prije dubrovačke bitke, borba za Vukovar i u ostalim dijelovima, već zauzetim djelovima takozvanih samoupravnih oblasti Istočne Slavonije, Zapadnog Srema i tako dalje, sa, takođe, ciljem da se stigne do Virovitice koja je mnogo bliža od Vukovara do Virovitice, nego što je bila distanca od Dubrovnika do Karlobaga. Dakle, vojne operacije su imale za cilj da se stvori ...

SUDIJA MEJ: Mislim da ćemo o tome mi morati da odlučimo, dakle Pretresno veće. Gospodine Samardžiću, žao mi je što vas prekidam, ali moramo da se upoznamo sa dokazima u svetlu onoga kako ste ih vi videli i čuli i šta o tome znate. Tim povodom ćemo onda mi da odlučimo koja je bila svrha napada na Dubrovnik.

TUŽILAC NAJS: U redu. U tom slučaju nemam više pitanja za ovog svedoka. Hvala vam.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej, možemo li da utvrdimo dužinu vremena koje ću dobiti na raspolaganje? Juče je ispitivanje trajalo tačno tri sata, plus današnjih sat i 10 minuta, kako i sami vidite, to je ukupno četiri sata i 10 minuta. Možete li to da imate na umu, sobzirom da je do kraja današnjeg radnog dana ostalo znatno manje vremena od četiri sata i 10 minuta, koliko smatram da ste obavezni i meni da obezbedite.

SUDIJA MEJ: Kad se već bavimo beleženjem vremena, juče je ispitivanje trajalo dva sata i 40 minuta, danas sat i pet minuta, znači ukupno tri sata i 45 minuta. Mislim da bi tri i po sata za vas bilo adekvatno, ali dozvolite da se konsultujemo.

(Pretrsko veće se savetuje)

SUDIJA MEJ: Mi bismo voleli da, ako možete, završite danas. Imate malo više od dve sesije, ali dobićete isto vreme kao i Tužilaštvo, tri sata i 45 minuta. Ipak pokušajte da završite ranije. I još da dodam ovo radi pomoći, nema potrebe da unakrsno ispitujete ovog svedoka o njegovim teorijama o tome šta se dogodilo, jer njegove teorije, kao što sam rekao, uopšte nisu predmet dokaza. Znači nema potrebe da se time bavite, nego se koncentrišite na dokaze koje je izneo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej, ako pogledate na sat sami se možete uveriti da nam je za rad ostalo samo 3 sata i 15 minuta, a što se tiče vašeg vođenja vremena, ono izgleda nije tačno. Juče smo u drugom delu imali jedan sat i 45 minuta u poslednjoj sesiji, pre toga sat i 15 minuta, od 11.45 do 13.00 i od 14.30 do 16.15. To je ukupno tri sata, plus današnjih sat i 10 minuta. U svakom slučaju, to iznosi četiri sata i 10 minuta. Ne znam kako je moje vreme smanjeno u toj meri, ali sam siguran da postoji zapisnik o vremenskom rasporedu, pa možemo da uporedimo. Ali u bilo kom odnosu, vreme koje ste mi dali je nedovoljno za unakrsno ispitivanje, čak i ako ste u pravu što se tiče beleženja vremena.

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, to je sve vreme koje ste dobili. Umesto što se raspravljate o tome, počnite sa ispitivanjem i završite s tim što je pre moguće. Gospodine Samardžiću, mogu li i vama nešto da kažem? Naravno,

moraćete da pružite objašnjenja na odgovore. Vreme će da bude ograničeno, kao što sam rekao, na način koji smo odredili, znači bilo bi od koristi da dajete što kraće odgovore. Pokušajte, ako možete, da pratite pitanja i da dajete precizne odgovore. Ako mislite da je nemoguće da odgovorite na pitanje, jer ga ne razumete, slobodno recite. Izvolite, gospodine Miloševiću, počnite sa unakrsnim ispitivanjem.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Rekli ste da ste u penziji?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Da, ja sam u penziji. Dobijam jugoslovensku penziju, ali i dalje radim. Imam malu firmu prijavljenu na kućnu adresu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li penziju primate u Crnoj Gori i da li, u stvari, živite u Crnoj Gori?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Da, penziju primam u Crnoj Gori, ali ne živim u Crnoj Gori.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je istina da ste pobeгли u ... (*izbrisano po nalogu Pretresnog veća*) ... posle neovlašćenog, pošto ste sa bankovnog računa "Jugookeanije", zvaničnog računa kompanije, uzeli 400.000 američkih dolara i pobeгли?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: To apsolutno nije istina. To su informacije od vaše tajne policije. Ja nisam nikada uzeo novac od "Jugookeanije".

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je novac od kompanije "Jugookeanija" bio na vašem privatnom bankovnom računu?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Novac kompanije nije bio na mom privatnom računu. To je notorna laž.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Moja tajna policija ne postoji. Nikada nije ni postojala, a ako mislite na tajnu policiju Srbije, pretpostavljam da znate da nije, da se njena nadležnost nije protezala na Crnu Goru.

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Jeste, u njenom resoru je bila i Crna Gora, ali o tome možemo da diskutujemo u nekoj drugoj prilici.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Samardžiću, s obzirom da je vaše svjedočenje u potpunosti neistinito, što ću ja naravno ovde i dokazati, ono je, u stvari, veoma protivrečno svemu šta ste kao ministar spoljnih poslova Crne Gore i kao direktor "Jugookeanije" uradili. E sad, možete li mi reći šta je to vama obećano? Kakva ste obećanja dobili da ovde izgovorite takvu gomilu neistina? I to da budem blag: da li kupujete "domovnicu", pravo na useljenje u Hrvatsku ili negde drugde? Šta je to šta dobijate?

SUDIJA MEJ: Polako, idemo po redu. Da li ste dobili ikakva obećanja pretpostavljam u zamenu za pružanje dokaza? To je ono šta se ovde nagoveštava.

SVEDOK SAMARDŽIĆ: Časni Sude, to je besmisleno. To što optuženi govori je potpuna besmislica. Nisam dobio nikakva obećanja. To što on govori je proizvod njegove mašte, ja nikada nisam tražio "domovnicu" ili dozvolu za useljenje u Hrvatsku, nemam ni pasoš te njegove SR Jugoslavije, niti sam ikada vadio sličan pasoš.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Onda, čiji ste pasoš koristili da idete u ... *(izbrisano po nalogu Pretresnog veća)* ...

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: "Crveni" pasoš socijalističke Jugoslavije, gospodine Miloševiću, a ne onaj vaš sa kokoškom na koricama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite mi, vi ste bili ministar u Vladi Crne Gore i osoba koja je uživala veliko poverenje. Bili ste na vrhuncu vlasti u Vladi Crne Gore, dok, međutim, ovde sebe predstavljate kao neku vrstu disidenta, neku vrstu antikomuniste. Predstavljate sebe u tom svetlu, mada ste imali vrlo uspešnu karijeru u sistemu u kom ste živeli. Stekli ste visoku poziciju i živeli vrlo udobno od svojih primanja. Kako ste sad najednom napravili taj *salto mortale* ili je ovo promena imidža i opcija?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Nije istina da sam ja disident, niti je istina da sam napustio ideje Saveza komunista. To je nešto što vi sada ovde izmišljate. Ideje i ideale Saveza komunista i ideale jugoslovenstva ste vi izdali i uradili šta ste uradili. Vaša država, vi ćete vrlo dobro razumeti ovo što ću vam sada reći, vaša država je bila, teško je prevesti ovo što ću sada reći, ali to je jednostavno bio pad u ambis.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Samardžiću, ja razumem šta vi radite, ali da idemo dalje i pogledamo vaša zapažanja i tada ćemo doći do odgovora na mnoga pitanja koja ste upravo vi postavili. U tom pogledu da

pomenem da ste vi rekli da za vas nema mesta pod suncem u Crnoj Gori, da niste tretirani fer prilikom izbora kadrova, da su vas gledali kao izdajnika i da je to bilo zbog kazne koje je vaš otac proveo u zatvoru i tako dalje i tako dalje, a zatim govorite nešto potpuno kontradiktorno, kažete da ste imali visoke pozicije, pa ih još i pojedinačno nabrajate. Znači, nisam ja taj koji je sve to izmislio, već je to tačno ono šta vi govorite u svojoj izjavi, zar nije tako, gospodine Samardžiću?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ne, to nije istina. Postavljate stvari naglavačke. Dugo vremena posle mog oca koji je bio u oslobodilačkoj vojci, ja sam otišao na Goli otok i on, moj otac je tamo bio ... Trebalo mi je mnogo vremena da napredujem u karijeri. To sam uspeo u firmi "Jugokeanija" i kasnije u Vladi. Izabran sam za ministra, a zatim u Skupštinu Jugoslavije. Znači to nema veze sa onim o čemu vi pričate. Sam sam napravio svoju karijeru i ponosan sam zbog toga, ali se nikada neću složiti, niti sam se složio, da sam disident. Niko me ne može zvati disidentom, iako sam bio protiv vaše kriminalne politike rasturanja Jugoslavije i zločina počinjenih pod vašom komandom i u vaše ime.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vrlo dobro, gospodine Samardžiću. Vrlo dobro. Molim vas pokušajte da odgovorite na moja pitanja i nemojte se toliko uzbuđivati.

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Nisam uzbuđen

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Imaćete sasvim dovoljno vremena da se uzrujate tokom daljih događaja.

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Nisam nimalo uzbuđen.

SUDIJA MEJ: Ne. Samo trenutak. Molio bih vas da imate na umu da prevodioci moraju da rade svoj posao. Predlažem da spustite temperaturu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U svojoj izjavi tvrdite da ste u Hag otišli sa Bulatovićem, ali da ste išli preko Praga (Prague) da na vas ne bi bila otvorena vatra od strane armije. Možete li da mi objasnite ovu laž, taj zaobilazni put koji ste preduzeli u strahu da će vaš avion biti oboren? I šta tačno mislite kada kažete zaobilazni put? Pretpostavljam da je vazdušni prostor nad Jugoslavijom potpuno isti bez obzira da li letite za Prag ili za Hag. I, takođe, da li sećate da tokom leta niste imali svoj avion, već je avion ustupila armija. Kako, u tom slučaju, možete da zamislite da vam armija da avion na korišćen-

je, a onda sruši taj isti avion? Zašto ste izmislili tu laž? Možete li nam to reći? Čemu sve te izmišljotine pored onih stotina drugih?

SUDIJA MEJ: Pređite na pitanje. Pitanje se odnosi, gospodine Samardžiću, na tačnu rutu kojom ste došli u Hag. Možete li to da objasnite?

SVEDOK SAMARDŽIĆ: Umijesto u Hag, izmijenili smo rutu i otišli u Prag. Dobro je poznata činjenica da to nije direktna vazдушna linija za Hag, jer je Prag severnije od pravca Beograd - Hag. Znači, to što je on upravo rekao je besmisleno i potpuno pogrešno, a što se tiče činjenice da je armija navodno htela da nas obori, ja nisam lično video naređenje o tome, ali sam čuo glasine o toj mogućnosti, da je to moguće, da je moguće da obore avion, jer znaju naš položaj i visinu. I to bi se desilo po vašem naređenju. Armija to ne bi uradila po svom nahođenju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A od koga ste to čuli?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Bulatović je govorio o toj mogućnosti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači ponovo Bulatović. Čini se da se stalno vraćate na Bulatovića. Pomenuli ste ga ko zna koliko puta i sve šta ste čuli, čuli ste od njega. Sad mi recite ovo: da li je tačno da je taj konkretan avion, zbog tehničkih razloga morao na kratko da se zaustavi u Pragu i tek ste onda mogli da nastavite let za Hag, ali u svakom slučaju i Prag i Hag su severno od Jugoslavije i od Podgorice biste morali da letite istim koridorom i kursem preko Jugoslavije, kao i bilo koji drugi avion. Zar nije tako, gospodine Samardžiću?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Naravno da nije tako. Pogledajte na mapu Evrope i videćete gde je Hag, a gde je Prag. O čemu vi govorite? Zašto bismo morali da idemo u Prag, letimo u Prag? Ako ne možete da letite preko Hrvatske, zbog rata koji tamo traje, možete da letite preko Budimpešte (Budapest) i Beča i tako dođete u Hag.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kada idete u Hag, da li letite preko Budimpešte koristeći avionsku rutu i koridor preko Budimpešte ili možda letite preko Italije (Italy)?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: To što govorite je jednostavno smiješno. To je komično. Nijedan avion ne ide preko Praga ako treba da stigne u Hag. Samo pogledajte na mapu Evrope.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U redu, gospodine Samardžiću. Nećemo se zamajavati oko tih detalja. To je jednostavno komično. Ali recite mi ovo: govorite o konferenciji kojom je predsedavao Karington i tvrdite da se Miloševiću nije svidelo Bulatovićevo izlaganje, da je skočio sa stolice, da je bio besan, da vam je pretio prstom kao i verbalno, nakon što vam je prišao. Sve to, podrazumeva se, nije istina, ali je interesantno, jer pokazuje dokle ste spremni da idete u izmišljanju diplomatskih skandala. Kako to da niko drugi nije to primetio osim vas? I kako možete da kopate po tim, kako da ih nazovem, po tim vrlo prizemnim spekulacijama, gospodine Samardžiću?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Kiro Gligorov je još živ i bio je pored nas, kao i njegov ministar, kao i Momir Bulatović. Oni su svi još živi i svi su čuli šta ste radili. Skakali ste sa stolice. Niste trčali, to nisam ni rekao, u stvari mislim da to ni ne možete, ali ste došli u jednom trenutku i rekli: "Daću ti šta hoćeš, daću ti suverenu i nezavisnu Crnu Goru". To je bila prijatna koja je značila da možete da uradite bilo koje zlo koje vam padne na pamet i to je cijela istina.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U redu, gospodine Samardžiću. Ponovo ste se pozvali na gospodina Bulatovića, kao što ste uradili bar 50 puta tokom jučerašnjeg dana, a to je nešto o čemu će Momir Bulatović imati da govori, ali da li biste mi odgovorili na moje pitanje, nakon što vam pročitam šta je on rekao: "U vezi sa svedočenjem Nikole Samardžića bivšeg ministra inostranih poslova pred Međunarodnim Tribunalom u Hagu, dajem sledeću izjavu: u svedočenju Nikole Samardžića ima puno netačnosti ...

SUDIJA MEJ: Da, izvolite.

TUŽILAC NAJS: ...

prevodioci: Mikrofon za gospodina Najsa

TUŽILAC NAJS: ... i to je to.

SUDIJA MEJ: A kada je ta izjava gospodina Bulatovića sačinjena, gospodine Miloševiću?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ovog jutra, gospodine Mej. Gospodin Bulatović je slušao i bio zapanjen, baš kao i čitava Crna Gora, tim lažima.

SUDIJA MEJ: U redu. Imamo prigovor na pitanje. Razmotrićemo ga.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA MEJ: Dozvolićemo pitanje. Svedoku će, samo jedan trenutak, svedoku može da bude postavljeno pitanje o tome šta je navodno gospodin Bulatović rekao, ali, naravno, to nije dokaz, osim ako gospodin Bulatović dođe i to ovde izjavi. Dokaz je ono šta je svedok izjavio, ali možete da uzmete u obzir ono šta je gospodin Bulatović rekao, da biste ispitali šta je sam svedok rekao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To će biti dovoljno. To će biti sasvim dovoljno, da. Da sada nastavimo. Te reči nisu zasnovane na stvarnim događajima koji datiraju iz vremena o kojem on svedoči i to može da se dokaže jednostavnim uvidom u dokumente i izveštaje novinara koji su prisustvovali događajima. "Gospodin Samardžić svedoči o sastanku Vlade Crne Gore od 1. oktobra 1991. godine na kojem su bili prisutni neki generali, neki JNA generali", predstavljajući, on predstavlja taj sastanak kao manipulaciju crnogorske javnosti koju je izvela JNA i početak stvaranja plana, nukleusa plana, o nekakvom zauzimanju Dubrovnika, osvajanju Dubrovnika, "u stvari, bio je to zajednički sastanak Predsjedništva Republike Crne Gore, Vlade Crne Gore i visokih funkcionera za bezbjednosni sektor. Sastanak je imao komemorativan karakter, jer je tog dana, na granici, u minobacačkom napadu od strane hrvatskih paravojnih jedinica ubijeno osam vojnika. Među poginulim vojnicima, dvojica su bili Albanci sa Kosova i Metohije, jedan vojnik je bio iz Makedonije, a jedan je bio iz Tuzle, u Bosni i Hercegovini. To je sastanak sa kojeg dnevnik 'Pobjeda' je objavio izjavu ministra Samardžića u odvojenoj kolumni ...

SUDIJA MEJ: U redu. Stanite ovde. Svrha ovoga je da se stvari izlože svedoku. Ono šta se sugerše, gospodina Samardžiću, jeste da taj sastanak od 1. oktobra nije održan radi pripremanja vojne akcije, nego je bio komemorativne prirode u vezi sa osam poginulih pripadnika JNA. Možete li da odgovorite na to pitanje? Da li je tako?

SVEDOK SAMARDŽIĆ: To što je optuženi Milošević rekao je apsolutno neistinito. To nije bio komemorativan sastanak. Bio je to sastanak vojnih funkcionera ...

SUDIJA MEJ: Da. Izvolite, gospodine Samardžiću.

SVEDOK SAMARDŽIĆ: To je bio sastanak vojnih funkcionera koji su došli u uniformama, borbenim uniformama, ukazujući na početak rata koji je, u stvari, počeo tog dana, rata protiv Dubrovnika. To što on, optuženi Milošević, sada govori ja čujem prvi put, da je neko ubijen tog prvog dana. To je bilo nakon pokreta trupa ka Dubrovniku i moje svjedočenje je potpuno ispravno. Ja sam došao na drugi dio tog sastanka, jer me je predsjednik Bulatović poslao da odvedem jednu osobu u muzej na Cetinju i nisam znao da je rat počeo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Mogu li da nastavim? Ja ne govorim o tome, ja čitam izjavu Momira Bulatovića ...

SUDIJA MEJ: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: On dalje kaže: "Skupština Crne Gore posvijećena sukobima duž hrvatsko - bosanskohercegovačke - crnogorske granice", jer to je tripartitna zona, za one koji ne znaju to je tromeđa, "održana je 4. oktobra i gospodin Samardžić je u njoj učestvovao. Uvodnu reč održao je general Božidar Babić, tadašnji ministar odbrane koji je informisao Skupštinu i javnost uopšte, a sjednicu je prenosila državna televizija. On je rekao da je u prva tri dana borbi ubijeno 28 pripadnika JNA, od kojih je 12 bilo sa teritorije Crne Gore. U tom istom periodu, 100 je ranjeno ...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak. Pustimo svedoka da odgovori na to šta iznosite, a zatim moramo da napravimo pauzu. Možete li da nam pomognete u vezi sa tom sednicom Skupštine, gospodine Samardžiću?

SVEDOK SAMARDŽIĆ: To nema nikakve veze sa 1. oktobrom, a i on je sam rekao da je to bilo 4. oktobra. Da, ta sednica je održana 4. oktobra. Što se tiče konkretnih stvari, ne obazirući se na činjenicu da je bila pokrenuta inicijativa za pregovore sa Hrvatskom, ja nisam govorio ni o čemu drugom, ni o broju poginulih, ni o broju ranjenih. Nikada nigdje do sada nisam svjedočio o tome, a to šta je optuženi upravo rekao je potpuno neosnovano i neistinito. Ja sam govorio 4. i 7. oktobra na sjednici Vlade i Skupštine gdje sam se zalagao za inicijativu i ukazivao na dokumente, a nikako nisam govorio o borbenim operacijama na ratnoj sceni. Znao sam da su ljudi ginuli i to znam i

sad. I znam da su ginuli bez potrebe. To je bio zločin protiv Crne Gore.

SUDIJA MEJ: Sada ćemo da napravimo pauzu. Malo kasnimo sa vremenom. Gospodine Samardžiću, sada ćemo da napravimo pauzu od 30 minuta. Možete li tada da se vratite?

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, da li bih tokom dana, možda bi najbolje bilo pred pauzu za ručak, mogao da dobijem na pet minuta privatnu sednicu za nekoliko pitanja administrativne prirode?

SUDIJA MEJ: Da. Neposredno pred pauzu za ručak.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Želim da nastavim ono šta sam započeo kad ste me prekinuli. Rečenica koju nisam pročitao glasi: "Jedinice JNA su bile sastavljene od pripadnika iz četiri jugoslovenske republike. Sve ove borbe i gubici bile su pre nego li se JNA uopšte približila gradu Dubrovniku". Sledeće: "Potpuno je netačan iskaz koji Nikola Samardžić daje povodom oružja uskladištenog u 'Luci Bar'. Iako sam priznaje da nema podatke o tome, on nagađa da je to oružje prošvercovano na područja zahvaćeno ratnim sukobima i zato teško optužuje tadašnjeg predsednika Vlade Mila Đukanovića i njegovog brata Acu za kontrabandu. Skladište u kojem su pokazani dokumenti godinama je bilo u "Luci Bar" kao posledica komercijalnog posla privatnog vlasnika iz jedne od bliskoistočnih zemalja. Kako nije plaćan najam za skladištenje, shodno zakonskoj proceduri koja je veoma stroga i precizna, to je oružje preuzela JNA i savezna policija. O tome postoji sveobuhvatna dokumentacija kod nadležnih saveznih organa iz koje se može nesumnjivo utvrditi da ono nije dospijelo na ratom zahvaćena područja bivše Jugoslavije. Na žalost, na tim područjima je i bez ovoga bilo i suviše drugog oružja. Potpuno netačno se ...

SUDIJA MEJ: Ne možete da nastavite samo sa čitanjem. Vi ste ovde da biste unakrsno ispitali ovog svedoka, a ne da čitate naglas izjave. Dakle, gospodine Samardžiću, ono šta se kaže jeste da onaj deo vašeg svedočenja vezanog za "Luku Bar" je potpuno netačan. Dakle, čućemo vaše mišljenje o tome, ali

pre toga da vam još nešto kažem: tu se navodi da je to skladište bilo vlasništvo nekog privatnika, a da oružje nije legalno doveženo na područje Socijalističke Republike Jugoslavije. Možda biste mogli da odgovorite na ta dva pitanja.

SVEDOK SAMARDŽIĆ: Ja nemam šta da dodam nego što sam rekao. Niti sam optuživao Đukanovića, niti njegovoga brata. To što je u prethodnom zapisniku zapisano, to jeste greška. Ovdje na Sudu o tome ja nisam ni pomenuo. Osnovno je to da ja znam da su brodovi bili pred "Lukom Bar" i da su ti brodovi bili puni oružja i izjavio sam i sad ponovo izjavljujem da ne znam gdje se završilo to oružje. Jedino mogu da pretpostavljam. Ne vidim ništa strašno u tome što sam ja tu svjedočio i da sam bilo kakvu neistinu kazao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Mogu li da nastavim? Dalje: "Potpuno netačno se prikazuje uloga Branka Kostića, člana Predsjedništva SFRJ iz Republike Crne Gore. Želeći da dokaže navodnu potpunu instrumentalizovanost Kostića od strane Slobodana Miloševića, Nikola Samardžić svedoči da Branko Kostić nije učestvovao u odlučivanju državnih organa Crne Gore kao i da nije poštovao njihove odluke, već samo prenosio naloge Beograda. Uvidom u stenograme i novinske izveštaje o radu Skupštine Crne Gore osporava se ova tvrdnja Nikole Samardžića. Naime, Branko Kostić je učestvovao u svim važnim raspravama i odlučivanju (isto kao Nikola Samardžić) i ni jednom nije zastupao stavove na Predsjedništvu SFRJ koji bi bili suprotni zaključcima Skupštine Crne Gore. Na mnogim novinskim fotografijama sa tih sednica vide se i Kostić i Samardžić u poslaničkim klupama."

SUDIJA MEJ: A koje je pitanje?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Zašto ste lagali, gospodine Samardžiću, u vezi sa Brankom Kostićem?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Nijesam ništa lagao, to ostajem pri svome. On je bio čovjek, vaš, vaša sluga u disciplinovanju Crne Gore i to je potpuna istina. Samo da pomenem, kad već me pitate, u Hagu kad mu je lord Karington uzeo riječ i on se digao ljut da napusti sjednicu, onda su za njim i ona tri druga vaša člana Predsjedništva, iako njima lord Karington nije ništa rekao, otišli i napustili. Oni su radili, sva četvorica, što ste im vi kazali. I u tome je moje svjedočenje i ja ostajem pri tome i tu nije nikakva laž.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, gospodine Samardžiću, vi opisujete događaj kada je lord Karington oduzeo reč Branku Kostiću, a on se digao i napustio sednicu, vi tvrdite da sam mu ja rekao da se digne i napusti sednicu kad mu je Lord Karington uzeo reč?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ne, to sad vi izmišljate, to nijesam rekao, nego sam rekao da su oni četvorica radili potpuno skupa i uvijek kako po vašoj želji i u skladu sa vašom politikom. Oni su bili vaši poslužnici i to ne zna samo Nikola Samardžić, nego zna cijela Srbija i Crna Gora.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Te vaše diskvalifikatorske konstatacije za te ljude, članove Predsedništva, kolektivnog državnog šefa, vi ne zasnivate ni na kakvim činjenicama, nego jednostavno to tvrdite.

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Nije tačno da nije na činjenicama. Činjenice potpuno postoje, a to je njihova politička djelatnost u to vrijeme, to jasno pokazuje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa kao što vidite Bulatović vas potpuno demantuje, ali da nastavimo dalje. Bulatović kaže: "Značajan deo svog svjedočenja gospodin Samardžić zasniva na informacijama koje sam mu navodno ja saopštavao u privatnim razgovorima. Ostajem začuđen nad motivima koji su izazvali njegovu sadašnju bitno drugačiju interpretaciju nekih od tadašnjih događaja. No, budući da u to ne mogu da ulazim, obavezan sam da izjavim da nikada nisam Nikoli Samardžiću govorio da mi je ugrožen život ili da mi Slobodan Milošević ili da mi se preti zbog nekih političkih odluka. Isto tako nikad mu nisam rekao da Slobodan Milošević treba da podnese ostavku, kao ni niz drugih stvari koje on tako slobodno i neobavezno interpretira". Dakle, opet mi isto ...

SUDIJA MEJ: Pauza, pauza, molim vas. Komentari gospodina Bulatovića su ni ovamo, ni tamo. Ipak, svjedok može da odgovori na ove tvrdnje. Mislim da može da se osvrne na nešto šta je rekao tokom svjedočenja. Mislim da ste jutros rekli da je gospodin Bulatović rekao da bi gospodin Milošević trebao da podnese ostavku zbog zločina koji su počinjeni u Crnoj Gori. Gospodine Samardžiću, da li želite da kažete nešto u vezi sa tim?

SVEDOK SAMARDŽIĆ: To ponavljam, to je meni Momir Bulatović kazao. On je bio zaprepašćen sa zločinima koji su napravljeni nad Muslimanima i to je tada bilo izašlo u štampi i počelo se pričati u narodu i on je smatrao, naivno

doduše, tada da Slobodan Milošević treba da podnese ostavku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da se zadržimo samo na tome, molim vas. Jesu li ti zločini izvršeni u Crnoj Gori?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Jedni su bili izvršeni u Crnoj Gori, drugi su bili izvršeni tamo negdje u Bosni.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, kao što znate, ja sam bio predsednik Srbije, kakve Srbija ima veze s tim zločinima u Crnoj Gori? Je li neko iz Srbije došao da izvrši zločine u Crnoj Gori? Je li vi to tvrdite?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ne tvrdim ja to, nego ti su zločini bili izvršeni u ime velikosrpske ideje, ubijanja Muslimana i etničkog čišćenja Muslimana iz Srbije i iz Crne Gore, Bosne i ostalih krajeva koji su trebali da postanu Velika Srbija. To je činjeno i to je činjeno u ime vas. Vi ste bili lider, vođa, vožd Srba u tom cilju.

SUDIJA MEJ: Samo trenutak, gospodine Samardžiću. Molim vas da se skoncentrišete na odgovore, dakle da odgovarate na pitanja. Možda se radi o provokacijama, ali pokušajte da odgovorite što je moguće bolje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, gospodine Samardžiću, da li vam je poznat bilo kakav događaj izvršenih zločina nad Muslimanima u Srbiji za svih ovih 10 godina, za sve vreme tog rata?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Poznat mi je događaj na pruzi Beograd - Bar u Štrpcima kada je izvedeno iz voza 20 Muslimana i jedan Hrvat i ubijeni i bačeni u rijeku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Samardžiću, da li vam je poznato da stanica Štrpci nije u Srbiji, već u Bosni i Hercegovini i da devet kilometara pruga prolazi kroz teritoriju Bosne i Hercegovine? Da li vam je to poznato?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Poznato je meni to, ali ta je pruga Srbije i Crne Gore. Ako ona prolazi kroz jedno mjesto, samo jedno mjesto i to nije stanica zvanična, nego za povremene stvari, čak nije redovni red vožnje, zaustavljena, to je dijelo koje je napravljeno u Srbiji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To nije delo napravljeno u Srbiji, jer to nije teritorija Srbije, a ako se sećate, ja lično sam taj dan odmah odleteo u Prijepolje, jer su ti ljudi bili iz Prijepolja, u Prijepolju je struktura stanovništva

pola Srbi, pola Muslimani, govorio im o potrebi jednog mirnog života, dobre saradnje i rekao im da je to sigurno učinjeno da bi se zapalile među njima i preneli požari iz Bosne i Hercegovine, da nastave da žive u slozi i preduzeli smo svu moguću istragu, a ja sam čak, o čemu sam obavestio i Ovena (David Owen) i Stoltenberga (Thorvald Stoltenberg) kasnije, tada zatražio da jedna jedinica naše policije uđe na tu teritoriju gde je stanica Štrpce, da čuva prugu upravo od tih paravojnih formacija koje su harale, da se ne bi taj događaj ponovio. Da li vam je to poznato, gospodine Samardžiću?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ne, nije mi poznato. To nema nikakve veze. To su stanovnici Srbije, uglavnom ima ih koji su stanovnici i Crne Gore koji su tada poginuli, ništa vi niste praktično učinili da se nađu ti zločinci, a mogli ste, jer ste imali vlast i nad Republikom Srpskom i Srbijom, da se oni pronađu, nego je to ostalo zataškano. Jedino što je učinjeno, to je Crna Gora osudila jednoga čovjeka i to ima, poslije devet godina učinjeno je tek sada nazad, osuđen je, ja mislim ima dva, tri mjeseca, onaj Ranisavljević. Sve ostalo je potpuno zataškano.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Taj čovek je osuđen 1994. godine, a ne sada, gospodine Samardžiću. Imam čak i njegovu presudu ovde, ako budem imao vremena i nju ću vam pokazati, ali da idemo dalje. Dakle ...

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Nije tačno da je, on je na sudu od tada, on je u pritvoru od tada, ali on je osuđen ima tri mjeseca ili dva, nedavno je osuđen.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja ne znam, ako je uhapšen 1994. godine i osuđen na 20 godina robije, što je maksimalna kazna u Jugoslaviji, onda ne možete reći da nije ništa preduzeto. Drugo, niste mi odgovorili na pitanje da li je na teritoriji Srbije izvršeno bilo kakvo ubistvo od bilo kakve paravojne formacije bilo kog Muslimana, molim vas, za sve to vreme?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ja nijesam to nikada ni tvrdio da je na teritoriji Srbije, sem ovo Štrpci, ovo pripada Srbiji, to ne možete se izvući zbog mjestanceta koje prolazi kroz malu teritoriju, to su stanovnici Srbije i to pripada, ta bruka pripada srpskom rukovodstvu, a to ste vi. A ja nijesam, dajte, dajte da vam ...

SUDIJA MEJ: Gospodine Samardžiću, gospodine Samardžiću, molim vas odgovarajte samo na pitanja. Dakle, držite se toga. Možda se radi o provokativnim pitanjima, ali pokušajte da se ne raspravljate sa optuženim, a njemu

će takođe da bude rečeno da se on ne raspravlja s vama. Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej (May), moja pitanja uopšte nisu provokativna. Ja samo citiram izjavu Momira Bulatovića ...

SUDIJA MEJ: Možda su njemu provokativna.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, možda ova izjava i moja pitanja za ovog svedoka koji govori neistine imaju provokativnu sadržinu, ali ga potpuno demantuje, a kao što se sećate Momir Bulatović je ličnost na koju se on sve vreme poziva u svom svedočenju, kao osnovni izvor informacija o kojima govori. Dalje, molim vas: "Posebno sam začuđen interpretacijom vezanom uz mirovnu konferenciju u Hagu. U ovome su najmanje dvije stvari potpuno neistinite. Prvo je da je nakon mog izjašnjavanja povodom predloga lorda Karingtona u Hagu, 18. oktobra 1991. godine, Slobodan Milošević pretio meni i njemu". Njemu, to ste vi. "Takav diplomatski skandal na jednoj međunarodnoj konferenciji jednostavno nije moguć, a najmanje bi priličilo Slobodanu Miloševiću u svojstvu predsjednika ...

SUDIJA MEJ: Svedok je već odgovorio na pitanja u vezi sa time. On je opisao šta se desilo. Dakle pređite sad na nešto drugo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: "Ali", kaže Momir Bulatović, dakle, "to je apsolutno netačno. Druga neistina vezana uz ovu temu je tvrdnja da sam ja kasnije pod pritiscima i prijetnjama promenio svoj stav i povukao datu saglasnost na plan lorda Karingtona. Činjenice govore sledeće", imam još vrlo kratko i završiću sa ovim, sa ovom izjavom Momira Bulatovića, "prvo, plan lorda Karingtona stupio bi na scenu ...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak jedan.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS: Izgleda da optuženi unakrsno ispituje na osnovu izjave, dakle ne na osnovu nečega šta je objavljeno u novinama. U nekim jurisdikcijama ukoliko se tako nešto radi, onda svedok treba da vidi taj dokument kako

bismo bili sigurni da je sve u kontekstu. Hteo bih da kažem da ne znam, u stvari, da li se ovaj dokument iz kog se sada čita, da li to treba da se predoči kao dokaz, jer ne znam ništa o tome, ali kako bismo bili fer, mislim da bismo trebali da damo svedoku priliku da pogleda taj dokument, a takođe da meni neko pomogne, neko od prevodilaca, kako bih pogledao taj dokument.

SUDIJA MEJ: Pa ukoliko on poseduje taj dokument, on ima prava da predočava to svedoku, a ne vidim zašto bi on morao taj dokument vama da pokazuje.

TUŽILAC NAJS: Da, ali u skladu sa pravilima često se svedoku predočavaju i daju direktno dokumenti.

SUDIJA MEJ: Nije bitno ono šta stoji u toj izjavi. Ono šta je bitno jeste odgovor svedoka, to je svedočenje. Nije bitno ono šta stoji u toj izjavi. Ja pretpostavljam da je to šta je rečeno je dostavljeno optuženom, a možda i nešto šta je objavljeno u medijima. U svakom slučaju ja ću da se posavetujem u vezi sa tim.

(Pretrsko veće se savetuje)

SUDIJA MEJ: Mi mislimo da on ima pravo da se koristi tim dokumentom i da ne mora da vam ga predoči. Gospodine Miloševiću, izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Druga neistina vezana je za ovu tezu "tvrdnja da sam ja kasnije pod pritiscima i prijetnjama promenio svoj stav i povukao svoju saglasnost na plan lorda Karingtona", ima samo pet tačaka, sve po dva reda, vrlo kratko: "Prvo, plan lorda Karingtona stupio bi na scenu samo pod uslovom da bude prihvaćen od svih šest jugoslovenskih republika. Drugo, činjenica da je predsednik Srbije stavio rezervu na jedan dio plana nije značila prekid pregovaračkog procesa, već njegov nastavak do prihvatljivosti predloga za sve. Treće, moje stavove na konferenciji u Hagu podržala je Skupština Crne Gore ubedljivom većinom. Tu sam bio izložen kritikama, ali oslobođen svakog pritiska. Četvrto, za naredno zasjedanje Konferencije o Jugoslaviji ...

SUDIJA MEJ: Svedok ne može sve ovo da prati, nemoguće je. Gospodine Samardžiću, ako možete da čitate engleski, možda biste mogli da pogledate na ekran ispred sebe. Krenimo redom. Prvo, tvrdi se da Bulatović nikada nije

promenio svoj stav vezano za plan lorda Karingtona. Da li je to tačno ili ne?

SVEDOK SAMARDŽIĆ: On je promijenio odmah čim je došao u Podgoricu i to je bilo poznato jedan ili dva dana kasnije da je promijenio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Sledeća tačka. On kaže da nije. "Četvrto, za naredno zasjedanje Konferencije o Jugoslaviji, Slobodan Milošević i ja smo utvrdili zajednički prijedlog amandmana na nacrt dokumenta. Te amandmane su podržali Predsjedništvo SFRJ i Skupština Crne Gore i Srbije. Predsjedništvo Konferencije o Jugoslaviji uvrstilo je naš amandman u nacrt dokumenta pripremljenog za raspravu na sednici konferencije od 5. novembra 1991. godine. Time je pregovarački proces dobio novi zamah i približavao se konačnom rješenju. Peto, pregovarački proces pod rukovodstvom lorda Karingtona, na žalost, nije uspio, ali to se nije desilo zbog isključivosti bilo koje pojedinačne ličnosti već (po iskazima samog lorda Karingtona) zbog najave pojedinih zemalja članica Evropske unije (European Union) da će priznati Sloveniju i Hrvatsku čime su ove dvije bivše jugoslovenske republike izgubile svaki dalji interes za učesće u radu Konferencije o Jugoslaviji, budući da su na drugi način ...

SUDIJA MEJ: Udaljili smo se, udaljili smo se od teme. Sada govorimo o stajalištima gospodina Bulatovića koja su, kao što sam rekao, nerelevantna. Imate li pitanje za svedoka?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Samo da dodam, molim vas, poslednja tačka ove njegove izjave koju je on potpisao ...

SUDIJA MEJ: Ne, ne. Zaustaviću vas. Vi se sada bavite potpuno nerelevantnim stvarima. Ako imate pitanje za svedoka, postavite mu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej, uzeću vam samo 10 sekundi da pročitam poslednju rečenicu koja glasi: "O ovim i svim drugim pitanjima gdje mogu dati doprinos utvrđivanju prave i pune istine, spreman sam da svjedočim po zahtjevu Odbrane Slobodana Miloševića".

SUDIJA MEJ: Pa dobro. U redu, možete da ga pozovete i saslušaćemo šta ima da kaže. Njega možete da suočite sa tim stvarima, a ovoga svedoka sa onim šta je on rekao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, gospodine Samardžiću, on, kao što sam vam pročitao na početku, govori da u vašem svedočenju ima mnogo netačnih činjenica i konstrukcija koje nesu utemeljene ni u jednom realnom događaju iz vremena o kom svedočite. Je li to tačno, gospodine Samardžiću?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Nije tačno. Upravo to što ste pročitali izjavu Momira Bulatovića pokazuje da je on promijenio mišljenje i taj nazovi proces poslije Haga je dokaz da je i on sa vama prihvatio da više ne slijedi ono što je predložio lord Karington. Dakle, on je promijenio mišljenje. Sve to što vi čitate je znak da on više ne prihvaća plan lorda Karingtona, nego da se ide drugim putem i drugim riješenjima za riješenje jugoslovenske krize i to je ono što sam ja i svjedočio. Dakle, ovo upravo što čitate, vi sami sebe demantujete.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa to ne bih mogao da zaključim. Ja, naprotiv, zaključujem da vas Bulatović u potpunosti demantuje, jer se vi na njega pozivate, ali pošto ste pominjali moj govor toga dana u Hagu, ostaviću na stranu insinuacije poput one kako sam ja valjda uzurpirao mikrofon, a nisam dobio reč od lorda Karingtona koji je predsedavao, što bi takođe bilo krajnje nepristojno, ali samo ću vam pročitati jedan pasus o kome je reč, prema tome koji vas takođe potpuno demantuje. Citiram iz svog govora, a govor ću priložiti kao dokazni predmet u celini: "Predloženi amandmani za opšti sporazum o jugoslovenskoj krizi suspenduju važeći ustavni i pravni poredak u Jugoslaviji. Njima se ne samo prekida unutrašnji ustavni kontinuitet Jugoslavije, nego se ukida i Jugoslavija kao država koja kontinuirano postoji već preko 70 godina. Odluku o ukidanju države ne može doneti jedan međunarodni forum, niti čak vrhovna ustavotvorna vlast u zemlji. Takvu odluku mogu doneti samo oni subjekti koji su svojevremeno stvorili tu državu. Jugoslaviju su stvorili jugoslovenski narodi i odluku o njenom prestanku mogu samo oni doneti na narodnom referendumu. Mandat za prihvatanje ovih aranžmana nema ni jedan od učesnika na ovoj konferenciji niti ga ima ova konferencija kao forum". Dakle, da li se sećate, gospodine Samardžiću, da sam ja i posle toga i u svojoj izjavi rekao da se ne može Jugoslavija ukinuti potezom pera i tražio ovde, odnosno na toj konferenciji da se nastavi mirovni proces, da se nađu rešenja pravična za sve narode Jugoslavije i tako dalje? Neću da čitam ceo govor, jer bi mi uzelo mnogo vremena.

SUDIJA MEJ: Samo trenutak, Već čitate otprilike pet minuta, odnosno možda

dva minuta. Svedok mora da dobije priliku da odgovori. Sećate li se onoga šta je optuženi tom prilikom rekao? Da li ovo odgovara njegovim rečima, ako možete da se setite kako je to bilo?

SVEDOK SAMARDŽIĆ: Ne, to je jedan dio njegovoga govora. Međutim, on ne čita ono drugo. Međutim i ovo pokazuje licemjerje, njegovo političko licemjerje jer je Jugoslavija već bila ukinuta i to djelima njega i njegove stranke i već je promjenjeno, dozvolite, već je mnogo toga učinjeno da Jugoslavije nema. On nije mogao u Hagu da zahtjeva da ostane Jugoslavija, kada više Jugoslavije nije bilo. Međutim, moram dodati i ovo. Ja nijesam kazao u svom svjedočenju da je on uzurpirao riječ, on je dobio riječ od lorda Karingtona, ali nije bio u skladu sa utvrđenim poslovnikom, odnosno redosljedom koji smo ranije imali, da prvo Bosna govori. On je, gospodin Milošević je uzeo prvi riječ i, u stvari, srušio prijedlog lorda Karingtona. To je istina, to sam svjedočio i ostajem pri tome.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vidite da Bulatović koji je bio šef vaše delegacije tvrdi suprotno.

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Nije on ...

SUDIJA MEJ: To nije bitno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Molim vas, pošto za razliku od mnogih drugih ja smem da objavim svaki svoj govor i da se ne postidim ni jedne reči, molim da se uzme kao dokazni predmet ceo govor, pošto vidim da gospodin Samardžić ukazuje da nisam pročitao sve. Ne mogu da pročitam sve, jer bi mi uzelo mnogo vremena, ima šest stranica, pet i po. To je govor od 18. oktobra.

SUDIJA MEJ: Dobro, u redu. To će da postane dokazni predmet. Moliti broj, tačnije da se da broj kada bude prevedeno i da se potvrdi da je to broj kad bude prevedeno.

sekretar: Časni Sude, broj dokaza je D44.

SUDIJA MEJ: Pokažite to tužiocu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste, gospodine Samardžiću, juče govorili o tome da je posle ovoga usledila Beogradska inicijativa na osnovu koje je

donet Ustav Savezne Republike Jugoslavije i formirana, kako ste rekli, 27. aprila Savezna Republika Jugoslavija. Ja želim da vas podsetim upravo u vezi s tim, a i u vezi sa onim šta ste maločas rekli da je Jugoslavija bila ukinuta, da u međunarodno pravnom smislu to šta govorite nije tačno i ovde imam svoj govor od 6. maja 1992. u Briselu (Brussels). Dakle, to je samo 10 dana posle ustanovljena Savezne Republike Jugoslavije, odnosno donošenja Ustava Savezne Republike Jugoslavije, gde ja prvo obaveštavam da se dosadašnje delegacije Srbije i Crne Gore smatraju delegacijom Savezne Republike Jugoslavije, da je donošenjem Ustava učinjen korak ka stabilizaciji situacije na jugoslovenskom prostoru, da Jugoslavija nije nova država, već preuređeni odnos dosadašnje Jugoslavije i posebno tada ističem deklaraciju koja je usvojena neposredno sa Ustavom, u kojoj se nalaze ciljevi i principi politike odnosa Savezne Republike Jugoslavije i bivših republika SFRJ. Ima samo četiri tačke koje ću vam pročitati i koje su sadržane u deklaraciji: "Savezna Republika Jugoslavija je spremna da uvažava interese bivših republika i očekuje da će njeni interesi biti ravnopravno i istovremeno uvažavani. Savezna Republika Jugoslavija je spremna da da svoj doprinos obnavljanju svih pokidanih tokova i veza na prostoru bivše SFRJ. Savezna Republika Jugoslavija nema teritorijalnih pretenzija ni prema kome u svom okruženju. Savezna Republika Jugoslavija će striktno poštovati ciljeve i principe Povelje UN-a (Charter of the United Nations), dokumenata KEBS-a (CSE, Conference on Security in Europe), a posebno princip neupotrebe sile u rešavanju otvorenih pitanja. Istovremeno očekuje da ni prema SRJ neće biti na dalje upotrebljavani pritisci, pretnje i ucene u postupku rešavanja jugoslovenske krize. Proglašenje SRJ je u skladu ...

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, zaustaviću vas. Vi sada govorite već negde tri ili četiri minuta, ja vas nisam prekidao, Vama treba da se pruži prilika da iznesete svu odbranu, ali moramo i mi da shvatimo šta vi želite ovime da postignete i koje je pitanje koje u svetlu ovoga imate za svedoka.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Kako može da tvrdi da je Jugoslavija ukinuta time što je izašla Slovenija i Hrvatska kada, nadam se, ni on ne može da ospori ono šta sam takođe u tom govoru rekao, šta bih mu rekao ... Pa neka izvoli, neka ospori. Samo jedan pasus ...

SUDIJA MEJ: Zadržimo se na prvom pitanju. Naime, tvrdi se da vi niste u pravu kada kažete da je Jugoslavija ukinuta. Možete li na to da se osvrnete ili možda želite da dodate nešto šta niste spomenuli?

SVEDOK SAMARDŽIĆ: Svakako, vrlo rado ću da odgovorim na ovo pitanje. Jugoslavija, znači zemlja Južnih Slavena. Jugoslavija bez Hrvatske, Slovenije, Makedonije i Bosne nije Jugoslavija, nije zemlja Južnih Slavena. Jugoslavija bez ostalih naroda samo u njoj kada su dva naroda od sedam naroda Južnih Slavena nije Jugoslavija. Ne može biti Jugoslavija ako u njoj ima samo 20 posto Južnih Slavena. To su činjenice. To deklaracija Slobodana Miloševića o kontinuitetu, o tome da je to Jugoslavija, to su njegovi stavovi koji nemaju veze sa stvarnošću. On se, istina, zalagao za državni kontinuitet Jugoslavije, ali to svijet nije priznao. Međunarodna zajednica taj kontinuitet nije priznala i taj kontinuitet je napokon prestao posle njegovog smjenjivanja, kada ga je narod Srbije smijenio. I sama Jugoslavija danas mijenja svoj međunarodni status i prihvaća da ovo što je ostalo od te Jugoslavije, to su samo ostaci, Srbija i Crna Gora nije Jugoslavija i ukinuto je ime, sada je to Srbija i Crna Gora. One sada stvaraju državu, jer ovo što je radio Slobodan Milošević, 27. aprila je završio taj posao, jer nije bila Jugoslavija. Ja lično, časni Sude, iako sam bio ministar inostranih poslova i poslanik, odbio sam javno da idem na tu njegovu nazovi deklaraciju, promociju i proglašenje Jugoslavije, ja potpuno javno, jer to nije bila država za koju su se borili moji preci i njegovi preci isto. To je bila fikcija da održi vlast na onakav način na koji je on i održavao, dok ga narod nije smijenio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, gospodine Samardžiću, u to vreme ja sam bio predsednik Srbije i nisam se kandidovao, kao što i sami znate, za predsednika Jugoslavije, ali da vam pročitam ovaj pasus, a kasnije ću demantovati i ovo šta ste sad upravo rekli: "Ideja o razdruživanju", to je deo iz mog govora 6. u Briselu, "ideja o razdruživanju lansirana je da bi se prikrla i na indirektan način legalizovala jednostrana i nasilna secesija. Takva zamena teze ne može da se prihvati, tim pre što smo uvek isticali da ne smetamo onima koji žele da napuste Jugoslaviju i formiraju svoje samostalne države da to učine na miran i legalan način, ali da njihovim otcepljenjem mi ne prestajemo da postojimo, iz prostog razloga što su odlukama o otcepljenju oni mogli odlučivati samo o sebi, a ne i o nama, našem statusu i našoj sudbini. Isticali smo i danas ističemo, da pravo na secesiju ne može biti jače od prava na privrženost svojoj postojećoj državi i pri tom stavu ostajemo uvereni u njegovu principijelnost. Nagrađivanje secesije na jednoj strani, a kažnjavanje za odanost svojoj domovini osporavanjem prava da se voli i čuva svoja zemlja, na drugoj strani, ne može dovesti do pravednih i poštenih rešenja". I onda govorim da želimo saradnju sa zemljama Evropske zajednice (European

Community) i niz drugih stvari, osvrćem se na prilike u Bosni i naš principijelan stav da to reše tri konstitutivna naroda i tako dalje. Molim da se, dakle i ovo uvrsti kao dokazni predmet, a činjenica je, ili je možda osporavate i tu činjenicu, gospodine Samardžiću, da se ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, ja sam, znate, inače strpljiv čovjek, ali moram da kažem da način na koji vi vodite unakrsno ispitivanje moje strpljenje stavlja na veliko iskušenje. Vi čitate ovdje iz svojih govora, ali ne postavljate pitanja. Pretresno veće je bilo vrlo liberalno, jer vi branite samog sebe. Mislim da u većini jurisdikcija vama ne bi bilo dozvoljeno da unakrsno ispitujete na ovakav način. Vi ste sada pročitali jedan tekst koji je dug gotovo 12, 13 redova, a mi još uvek ne znamo koje je vaše pitanje. Suđenje ima svoj vrlo konkretan cilj i mi moramo da utvrdimo činjenice, a to mi nećemo da budemo u stanju ako čitate nadugačko i naširoko tekstove, a da ne postavljate pitanja. Kada vi završite sa svojim čitanjem, do tada će svedok već da zaboravi o čemu je bilo reči u prvom odlomku tog teksta. Vi znate koji je tekst i šta tu piše, imajte to na umu i na osnovu toga postavite pitanje svedoku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Robinson (Robinson), ovaj svedok se pozivao na moje stavove na mirovnoj konferenciji i smatrao sam da mogu da te stavove iz autentičnog teksta, uostalom na to mi je gospodin Mej juče ukazao, mogu da predočim da bih demantovao u celini njegove tvrdnje. Prema tome, moje pitanje je, gospodine Samardžiću, da li je tačno da su građani Crne Gore sproveli referendum o Saveznoj Republici Jugoslaviji i da je na bazi referenduma Crna Gora ostala konstitutivni element Savezne Republike Jugoslavije, zajedno sa Republikom Srbijom?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ja sam u svom izlaganju i iznio da je bio referendum, samo i sada ponavljam da taj referendum nije izvršen na legalan način, da nije postavljeno pravo pitanje i nije poštovan i nijesu poštovana pravila o referendumu, tako da je taj referendum pravo potpuno nevaljan i niko ga u svijetu tada nije prihvatio kao valjan dokumenat. Cijela međunarodna zajednica je tada osudila takav referendum. Međutim, ja se moram osvrnuti na ovo šta ste čitali. Vaši govori u Briselu i u Hagu, vi ste čitali, ali to je apsolutno licemjerje. Kako možete govoriti da dajete pravo drugim narodima i drugim republikama da se ocijepe, a već ste tada imali trećinu Hrvatske okupiranu i stvorene srpske krajine sa potpunim ciljem da te teritorije odvojite od Hrvatske, a računali ste, isto tako u to vrijeme, prije nego što je počeo rat u

Bosni, da je Bosna isto tako cijela srpska. Radilo se o kamuflaži neke Jugoslavije, kamuflaži velikosrpske ideje da se stvori nekakva država, pošto ste već doživjeli poraze u 1992. godini, onda ono što je ostalo da se napravi, mala velika Srbija od Srbije i Crne Gore? Možete li zamisliti kakav je to konstitutivni elementi ravnopravnost i ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas, molim vas, mi nemamo vremena da slušamo vaše govore, gospodine Samardžiću. Vi treba da odgovarate na moja pitanja. Vi ste rekli da je bio referendum. Jedino ga osporavate sa stanovišta legaliteta, ali ga tada niko nije osporavao sa stanovišta legaliteta. A da dodam, da li se sećate ...

SUDIJA MEJ – PITANJE: Neka se svedok na to osvrne. Vi ste sada izneli jednu tvrdnju. Da li je u to vreme iko osporavao legalnost referenduma, gospodine Samardžić?

SVEDOK SAMARDŽIĆ: Jeste, Evropska zajednica. Predstavnici Evropske zajednice, imam dokumenta, ja ih posjedujem, de su kazali da referendum nije izvršen na legalan način i ja mislim da nije potrebno više dokazivati nego iznijeti dokumente koje su tada pojedine evropske, a ukupno Evropska zajednica, tada je bio u Savjetu Evropske zajednice gospodin Van Den Bruk (Hans van den Broek) i svuda je bilo zapisano da referendum u Crnoj Gori nije napravljen na pravovaljani način. Što je on važio u Crnoj Gori i u Srbiji, to je druga stvar, to je bila sila i tako se to prihvatilo i proglašenje Jugoslavije koje je uslijedilo iza toga, 27. aprila, niko od ambasadora koji su bili u Beogradu, sem možda Iraka (Iraq) i Libije (Libia), nijesu prisustvovali niti prihvatili tu njegovu novu državu Jugoslaviju, niko. Ta Jugoslavija nije bila tada priznata, kasnije se to okrenula politika prema Crnoj Gori i prema Srbiji, ali tada međunarodna zajednica je insistirala ...

SUDIJA MEJ: U redu, u redu, hvala, gospodine Samardžiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je ponovo neistina jer osim ambasadora Amerike (United States of America) i Evropske zajednice svi su ambasadori akreditovani u Jugoslaviji, bilo ih je nekoliko desetina, prisustvovali proglašenju, gospodine Samardžiću. O tome postoji zapis i video zapis i televizijski film i vi, jednostavno, ponovo govorite neistinu. Ali da li se sećate, gospodine Samardžiću, pošto kažete da niko nije hteo da prizna, da je čak, ako se sećate,

avgusta 1996. godine, ja sam potpisao sa Tuđmanom dokument o normalizaciji odnosa u kome Hrvatska priznaje kontinuitet Jugoslavije. Iste godine, to je bilo u Atini (Athens) i domaćini su nam bili grčki premijer, tadašnji Simitis (Konstantions Simitis) i sadašnji i predstavnici grčke vlade, taj dokument postoji, prihvatio je kontinuitet Jugoslavije. Oktobra meseca iste godine domaćin nam je bio Žak Širak (Jacques Chirac), meni i gospodinu Izetbegoviću, gde smo normalizovali odnose SRJ i Bosne i Hercegovine, takođe su sadržane odredbe kojim se uvažava kontinuitet Jugoslavije. Jugoslavija je sve vreme imala i svog predstavnika u Ujedinjenim nacijama (United Nations), a to što je nova kvislinška vlada sve to bacila u vodu, to nije argument, gospodine Samardžiću.

SUDIJA MEJ: Ponovo ovde iznosite tvrdnje i dajete izjave. Koje je vaše pitanje?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećate tih dokumenata potpisanih 1996. godine avgusta i oktobra sa Tuđmanom i Izetbegovićem i pitanjem kontinuiteta? Da li se sećate?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Dozvolite da odgovorim na pitanje. Ja govorim o 1992. godini, a ne o 1996. Ja sam malo prije kazao da 1992. godine, kada je proglašena vaša nazovi Jugoslavija, niko od velikih zemalja svijeta nije tu državu priznao tada i tada se dobro sjećam da je američka administracija insistirala da se to zove "Serbia and Montenegro", a ne Jugoslavija. A što se desilo 1996. godine, da se izmijenila politika prema Jugoslaviji, to ja ne mogu da negiram, nego mi je žao da se to desilo i zato jesu komplikacije danas tamo, ali to je 1996. godina o kojoj ja nijesam, gospodine Miloševiću, svjedočio. Ja svjedočim o 1992. godini. Tada je to nakaradna zemlja bila u očima svjetske javnosti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Samardžiću, eto, 1992. godine, pošto ste bili ministar inostranih poslova kada je formirana Savezna Republika Jugoslavija, da li se sećate koliko je desetina ambasada stranih zemalja bilo u toj Saveznoj Republici Jugoslaviji te 1992. godine, pa sve dalje do 1996. godine? A ako ne računate Kinu (China), Rusiju (Russia) i Indiju (India) i druge velike zemlje, nego velikim zemljama smatrate samo zemlje Evropske unije i članice NATO pakta, to je vaša stvar.

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ne, vi mi podvaljujete opet. Ne mislim ja da su samo velike zemlje NATO, to nije tačno. Ja prvo nijesam bio, jer sam vam rekao da sam demonstrativno odbio da idem na takvu vašu sjednicu i na

takvu vašu proklamaciju Jugoslavije koju nije izabrao, koja nije imala svoju Skupštinu nego je imala delegate, poslanike Skupštine kojima je mandat izašao i to samo poslanike Skupštine od dvije republike, a ne šest. Ona je, vaša proklamacija Jugoslavije apsolutno nelegalna bila, apsolutna suprotna pravu i ja nisam htio tamo da idem, ali ovo šta vi pitate koliko je ambasadora bilo, stvarno da vam kažem ne znam. Čuo sam da je bilo tu samo nekoliko ovih, kao što je predstavnik Fidel Kastra (Fidel Alejandro Castro Ruz) Kube (Cuba), Iraka, Libije i tako. Da li je bio Indije ili Kine, stvarno vam mogu reći da ne znam. Ako je on bio, onda povlačim se to da su samo dvojica, trojica bili, ali ja nijesam prisustvovao, vidio sam tamo predstavnika Libije, on je bio taj koji se mogao vidjeti na televiziji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas, samo kraće.

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Dobro, dobro. Evo kažem vam. Nije važno koliko ih je bilo.

SUDIJA MEJ: Samo trenutak, samo trenutak, gospodine Samardžiću. Mislim da smo ovu temu potpuno iscrpeili, gospodine Miloševiću. Pređimo na nešto drugo. Hteli ste da vaš govor postane dokazni predmet i dobiće broj.

sekretar: Govor od 5. maja u Briselu biće dokazni predmet Odbrane 45.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pre nešto što pređem dalje po pitanjima, samo ću da vam dokažem da ni ovde niste govorili istinu u vezi sa sednicom Vlade od 1. oktobra i da upravo Bulatović govori istinu. Evo, imam zapisnik sa 46. sednice Vlade Crne Gore koja je održana 26. septembra 1991. godine i ima pod tačkom 14, "Božidar Babić, ministar odbrane informisao je Vladu o sadašnjoj bezbednosnoj situaciji na granici Crne Gore sa Republikom Hrvatskom i mjerama koje se preduzimaju na zaštiti granice i građana" i šta je Vlada zaključila u vezi s tim. To je, znači, 46. sednica 26. septembra. Da li se sećate, pošto ste bili ministar, da na svakoj narednoj sednici se prvo usvaja zapisnik sa prethodne sednice? Je li tako, gospodine Samardžiću?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ne znam koje vam je pitanje, da li se sjećam ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pitanje mi je, pošto je ovo sednica, zapisnik sa sednice 26. septembra i to je 46. sednica, imate zapisnik sa 47. sednice

Vlade Republike Crne Gore održane 3. oktobra, što potvrđuje da sednica koju ste vi naveli 1. oktobra sa onim generalima, Bulatović i tako dalje, nije bila sednica Vlade, nego komemorativni skup o kome govori Momir Bulatović u svojoj izjavi.

SUDIJA MEJ: Ovo nije razumljivo. Šta želite da kažete? Kažete da nije bilo zapisnika sa sastanka i da to nije bilo ništa drugo osim jedne uobičajene sednice.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Poenta je da je svjedok o ovome govorio neistinu, a da je Bulatović upravo u izjavi objasnio da nije bila reč o sednici Vlade.

SUDIJA MEJ: Ne. Šta iznosite pred svjedoka? On vam je rekao da je rekao istinu. Šta sada želite da pokažete, odnosno što vi pred njega iznosite: da pokažete da nije rekao istinu?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Iznosim pred njega da potvrdi da ta famozna sednica 1. oktobra, uz prisustvo Bulatovića, osam oficira, od čega četiri generala nije bila nikakva sednica Vlade nego, kao što Bulatović kaže, komemorativna ...

SUDIJA MEJ: U redu. Mislim da je to već rekao. Dakle, da li je tog dana održan zvaničan sastanak Vlade?

SVEDOK SAMARDŽIĆ: Održan je taj dan zvaničan sastanak Vlade i na tome stojim i to je puna istina. Ovo što sad iznosi gospodin Milošević, to su falsifikati i potpuna je neistina da je to komemorativna sjednica bila. To je bila sjednica, ponavljam, o odbrani zemlje pred agresijom Hrvatske na Crnu Goru, odnosno Boku Kotorsku i generali nijesu došli na saučešće, nego su došli u uniformama, pohodnim uniformama za bitku, a ne u svečanim uniformama na sahranu i to je bila sjednica da se disciplinuje Crna Gora u jednom nepravednom i nepoštenom ratu za, protiv Hrvatske, u ratu koji je odnio mnogo mladih života iz Crne Gore, a ovo što vi sad pričate, to su živi falsifikati i pretpostavljam da se oni tako i rade.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Samardžiću, meni je jako žao što vi govorite toliko mnogo neistina, ali ovo su zapisnici sa sednica vaše Vlade. Ja nisam tvrdio da je bila komemorativna sednica, nego Momir

Bulatović. To sam vam pročitao, a ovde se jasno vidi da je 46. sednica Vlade održana 26. septembra, a 47. sednica Vlade održana 3. oktobra, prema tome, da ta sednica Vlade koju vi pominjete 1. oktobra uopšte nije bila sednica Vlade nego nekakav drugi skup. Ali da idemo dalje. Upravo u ...

SUDIJA MEJ: Ne, ne. Morate da dozvolite svedoku da govori. Gospodine Samardžiću, ono šta izgleda optuženi tvrdi jeste da nije bilo zvaničnog zapisnika, odnosno da se u zvaničnom zapisniku ne spominje taj sastanak, tako da to nije bila sednica Vlade. Da li želite nešto da kažete o tome?

SVEDOK SAMARDŽIĆ: Pa jeste, ja se u ovom momentu poslije 10 i više godina, dakle 11 godina, ne mogu se sjećati šta piše u kojem zapisniku, ali ja mislim isto da je ovo provokacija, da zapisnik postoji, ali sa sigurnošću ne mogu tvrditi. Ja što sam tvrdio, to ostajem i dalje. To je bila sjednica Vlade. Da li je vođen zapisnik ili nije, sa sigurnošću ne mogu tvrditi, ali vjerujem da je vođen. A da su bili generali, bili su, nije me pamet toliko iznevjerila i bili su ostali rukovodioci crnogorski i posvijećena je sjednica ne komemoraciji, nego ratnim naporima protiv Hrvatske i to je jedino istina, a sve ovo drugo, to su pokušaji nekakvog zaobilaženja i traženja načina da se dokaže da to nije učinjeno. Učinjeno je, to je bila sjednica da se Crna Gora uvuče u rat sa Hrvatskom i da se dokaže da samo armija i Crna Gora vodi rat, a da je Srbija sa strane. To je bio cilj jedini.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja vas molim da mi ne uzimate previše vremena, ja ovde iznosim samo gole činjenice, a nikakve tvrdnje. Dakle, izneo sam činjenice o sednicama Vlade. Jeste li bili na sednici Vlade 26. septembra koju pominjem?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Vjerovatno jesam. Ja o toj sjednici nisam do sad ništa svjedočio. To mi vi sad podnosite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jeste li bili na sednici Vlade 3. oktobra?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Jesam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Evo da vam pročitam samo zapisnik sa sednice održane, samo da vidim, molim vas, 3. oktobra. Zapisnik sa sednice Vlade održane 3. oktobra, predsedava Milo Đukanović, inače sa svake sednice Vlade se vodi stenogram i pravi zapisnik, odsustvuju Zoran Žižić, potpredsednik Vlade, magistar Predrag Goranović, Vojin Đukanović, Pavle Bulatović, Ilija Lakušić, Lakošić i Nikola Samardžić, članove Vlade. Vi niste bili

na toj sednici. I na ovoj sednici, od 26. odsustvuju, između ostalih i Nikola Samardžić i tako dalje, članovi Vlade. Pa Vas sada pitam još jednu stvar. Pošto ste vi rekli da je posle toga sastanka 18. oktobra na konferenciji na kojoj je predsedavao lord Karington usledila Beogradska inicijativa, samo da vam stavim na uvid da u ovom zapisniku od 3. oktobra, dakle 15 dana pre sastanka konferencije pod predsedavanjem lorda Karingtona, pod tačkom 2 stoji, originalni zapisnici se mogu tražiti od Vlade Crne Gore i ona će ih verovatno dostaviti: "Vlada je razmotrila osnove za uređenje odnosa u Jugoslaviji prema Beogradskoj inicijativi koju je Vladi dostavila Skupština Republike Crne Gore radi davanja mišljenja". Dakle i tu ste rekli neistinu, gospodine Samardžiću. 15 dana pre toga Vlada daje mišljenje o Beogradskoj inicijativi koju je dostavila Skupština Crne Gore, znači još ranije od toga, a vi ovde okrećete činjenice i vremena i bezočno govorite neistinu. Da vas podsetim šta piše ovde ...

SUDIJA MEJ: Dozvolite svedoku da odgovori vezano za ono šta ste do sada pročitali. Gospodine Samardžiću, tu se tvrdi da vi ne govorite istinu. Vi ste sada u prilici da se osvrnete na ovo šta je optuženi rekao, ukoliko želite.

SVEDOK SAMARDŽIĆ: Ja sam rekao da je poslije Haga Beogradska inicijativa dobila snagu da zamjeni ono što je predložio lord Karington. Ja se nijesam osvrtao o priči koja je bila o Beogradskoj inicijativi ranije. Vjerovatno ovo što je pročitao gospodin Milošević je bilo na toj sjednici Vlade, kao što se vidi da u zapisniku kaže da ja nijesam bio prisutan, ja sam tada, pošto sam bio direktor "Jugookeanije", često kasnio na te sjednice i u zapisniku je vjerovatno napisano da nijesam bio prisutan na te dvije sjednice koje on pominje. Međutim, ja o njima nijesam sad ni davao nikakve izjave, niti sam ja uzimao u obzir šta je doneseno na tim sjednicama. 3., odnosno 4. oktobra ja sam bio samo sa zakašnjenjem tamo, a da li sam bio na sjednici 27. septembra, vjerovatno. Da se povučem, možda sam. Pošto je prošlo 11 godina, ja se i ne sjećam i tada nije ni bilo ništa značajno, jer tada 27. septembra još rat nije bio počeo. O čemu sam ja svjedočio? Ja sam svjedočio i ostajem na tome šta je bilo 1. oktobra. 1. oktobra je bila sjednica generala i članova Vlade Crne Gore sa članovima Predsjedništva Crne Gore. I na tome ostajem. Tu nema nikakve moguće laži, niti izmišljotina, niti neistina, nego je istina.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Samardžiću, jasno je. Vi svedočite o sednici Vlade koja nije bila, a ne svedočite o sednicama Vlade koje su bile. Molim vas da mi kažete svoj stav u vezi sa ovim šta ću vam pročitati iz

zapisnika, a što se tiče mišljenja Vlade o Beogradskoj inicijativi koja je bila zajednička, Srbije i Crne Gore, a ne samo Beograda. Citiram zapisnik i staviću ga na uvid kao ovaj prethodni, sve ove zapisnike: "U vezi s tim Vlada daje slijedeće mišljenje: Osnove za uređivanje odnosa u Jugoslaviji afirmišu Jugoslaviju kao zajedničku državu ravnopravnih naroda, republika i građana osnovanu na principima najširih političkih i socijalnih prava i sloboda građana na višestranačkoj parlamentarnoj demokratiji, tržišnoj ekonomiji i ravnopravnosti svih oblika svojine, na zajedničkim interesima naroda i republika u oblasti sloboda i prava građana, jedinstvenog tržišta, monetarnog sistema, spoljnih poslova, bezbjednosti, jedinstvenih oružanih snaga, kao suverenu državu u granicama njenih ustavom utvrđenih nadležnosti sa širokim pravima i samostalnošću republika u njenom sastavu, kao državnu zajednicu u kojoj je isključena svaka mogućnost republičke, nacionalne, verske ili druge dominacije. Imajući u vidu da osnove za uređivanje odnosa u Jugoslaviji treba da budu što potpuniji izraz istorijskih i životnih interesa jugoslovenskih naroda, republika i građana da žive zajedno u državi zasnovanoj na najvišim političkim, pravnim i socijalnim standardima naše civilizacije ovaj dokument i posle njegovog prihvatanja u Skupštinama republika treba da ostane otvoren za nove ideje" i tako dalje, i tako dalje. Gospodine Samardžiću, recite mi, dakle, kao što vidite, ističu se kvaliteti tog dokumenta, prvo ravnopravnost građana, ravnopravnost republika, ravnopravnost naroda, samostalnost republika, jedinstvena država i tako dalje. Gde vi ovde vidite Veliku Srbiju pod imenom Savezne Republike Jugoslavije? Gde vi ovde, gde je glavna i ključna reč "ravnopravnost" vidite Veliku Srbiju, dakle septembra 1991. godine?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Septembra 1991. godine o kojemu vi govorite, Velika Srbija je, ako je 95 posto stanovništva Velike Srbije, a samo pet posto male Crne Gore, onda je to Velika Srbija, gospodine Miloševiću i tu nema nikakve ravnopravnosti, niti je mogao iko stvoriti, a to su, što vi čitate, su obične deklaracije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Samardžiću, ja vam čitam konstatacije vaše Vlade čiji ste vi bili član, a ono šta vi uzimate za manu, ja smatram vrlinom. Tačno je da je Srbija 18 puta veća od Crne Gore, ali je tačno i to da uprkos toj činjenici su republike u svemu ravnopravne u Saveznoj Republici Jugoslaviji ili možda i to želite da poreknete ili možda tražite da se vaša kvalifikacija tog ustava koji zovete nakaradnim prihvati, a ne kvalifikacija koju je dala vaša Vlada čiji ste Vi bili član. Ja govorim o Vladi Crne Gore, dakle koja suprotno govori od onoga šta vi ovde tvrdite, a i vi ste tada to isto govo-

ri.

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ja to što vi čitate sad nijesam govorio. Ja nijesam bio za takvu državu, evo sam vam rekao da nijesam ni prisustvovao tom proglašenju i to javno. Međutim, ravnopravnosti između Srbije i Crne Gore nije moglo da bude svih ovih 11 godina, odnosno 10 godina od kad postoji. Prema tome, to što vi čitate je napisano u tim deklaracijama i to nije stav samo Vlade Crne Gore nego 18 dana ili možda 15 dana poslije toga, u Hagu je Momir Bulatović, predsjednik Predsjedništva Crne Gore zauzeo potpuno drugačiji stav od beogradske deklaracije glasajući za prijedlog lorda Karingtona. On je prvi koji nije prihvatio to o čemu vi sada hoćete da kažete da sam ja lagao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro, pošto je to potpuno suprotno onome šta tvrdi Bulatović, ja samo molim da se ovi zapisnici Vlade Crne Gore uzmu kao dokazni predmet.

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, ne možemo ponovo da se bavimo time. Mi smo čuli vaš stav, čuli smo šta je svjedok rekao o tome. Dakle, završili smo sa haškom konferencijom. Pređite sada na nešto drugo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Ja moram da žurim, imam mnogo pitanja, a verovatno će ovaj svjedok i za ono šta je sam govorio govoriti da nije govorio, pa će biti potrebno vremena. Molim vas, vi ste, evo da kažem, ovde vidite u vašoj izjavi, pošto ste maločas to pomenuli, vi ste juče govorili da ste sreli lidere iz Republike Srpske posredstvom Mila Đukanovića u Baru. Pa ste onda, verovatno iz nekih svojih razloga, pošto ja ne mogu da dokučim sve vaše razloge koji su očigledno stvar vašeg ličnog interesa i povezanosti sa ovom lažnom tužbom koja se samo lažima i može dokazivati, a ne istinom, rekli kako ste se ...

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, pređite na pitanje, nemojte da zloupotrebljavate vreme.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Evo, molim vas, pročitacu vam citat iz vaše izjave sa strane 8, prvi pasus, ne računam preneti pasus, nego govorim koji inače tretiram: "Đukanović je mnogo više nego Bulatović kontaktirao sa ostalim srpskim liderima u Jugoslaviji. On je stalno pokušavao da stekne uticajne prijatelje. Na primer, znam da je u svoju kuću u Baru doveo rukovodstvo bosanskih Srba na sastanke. Ja sam imao kuću u Budvi i jednom prilikom sam

u gradu sreo Đukanovića. Bilo je neobično, ali me je on pozvao da pođem s njim u Bar gdje je u gostima imao neke prijatelje iz Republike Srpske. Pošao sam s njim i kad smo stigli upoznao sam Momčila Krajišnika, Biljanu Plavšić i Nikolu Koljevića koji su svi bili tamo. Svi su govorili o tome kako će stvoriti tu novu srpsku državu u Bosni" i tako dalje. "Nisam dugo ostao s njima, već sam umjesto toga otišao da posjetim neke prijatelje koji su živjeli u Baru". Dakle, vi govorite o ...

TUŽILAC NAJS: Ukoliko se nešto citira, molim da se to citira u potpunosti.

SUDIJA MEJ: Da, molim vas da nam date potpun citat.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ceo citat sam pročitao, "novu srpsku državu u Bosni. Takođe se sjećam da su Muslimane svaki put kad bi ih pomenuli nazivali 'Turcima'. Nisam dugo ostao s njima, već sam, umjesto toga, otišao da posjetim neke prijatelje koji su živjeli u Baru". Ja nisam preskočio ništa što je poenta. Ja hoću da dokažem da ovaj svedok laže, jer je on juče govorio kako se našao u nekom otvorenom prostoru, u kafani i tako dalje, a lepo ovde objašnjava i kako bih rekao optužuje, nastoji da optuži Đukanovića za nešto za šta Đukanović uopšte ne može da bude kriv.

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Nije tačno da sam optužio Đukanovića, to što ste vi čitali, to je pogrešna interpretacija moje prethodne izjave. Ja sam samo rekao da sam išao u Bar sa Đukanovićem i da sam ih sreo. Đukanović nema nikakve kuće u Baru, nije je tada imao, a vjerujem da je nema ni danas. Prema tome, nijesmo bili u kući Đukanovića i to sigurno nijesam kazao, a ono što sam kazao i što je relevantno, to je ono juče. Ja ništa ne vidim loše oko toga što sam u ljetnoj odježdi sreo neke ljude ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne kažem ništa loše, gospodine ...

SUDIJA MEJ: Dozvolite da svedok završi. Neka svedok završi.

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ništa ja tu, vi mi podvaljujete kao što stalno podvaljujete. Ja nijesam ništa tu kritikovao ni optuživao predsjednika Đukanovića. Mi smo se slučajno sreli u Budvi, pošli smo do Bara. Upoznao sam se tamo u nekoj kafani sa tim Bosancima, ja sam ih prepoznao po televiziji, oni su odmah počeli nešto da pričaju o Republici Srpskoj, pominjali su Turke, to je tačno jer oni tako nazivaju u Bosni Muslimane i ja sam otišao. Niti

vidim da je to optužba na Đukanovića, niti vidim da je to nešto posebno važno. I sve ovo što vi hoćete da mi imputirate, to nema nikakve veze.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da Vam citiram sledeći pasus: “Znam za najmanje pet brodova koji su tokom leta 1991. pristali u Crnoj Gori i doprijemili oružje. Brat Mila Đukanovića, Aleksandar Aco Đukanović olakšao je dolazak tih isporuka kod policije i vojske. Ne znam odakle su bile te pošiljke, ali pošto su stigle u Bar, oružje je vojnim vozilima prevezeno Srbima u Krajini i Bosni za raspodjelu. Tokom tog istog perioda, crnogorsko Ministarstvo unutrašnjih poslova počelo je da dijeli oružje onim ljudima u Crnoj Gori za koje se znalo da su četnički orijentisani, pa stoga podržavaju planove za stvaranje Velike Srbije. To je koordinisao zamenik ministra unutrašnjih poslova Nikola Pejaković.” Ja citiram vašu izjavu koju ste vi potpisali, gospodine Samardžiću, a vi tvrdite da vam ja nešto pogrešno interpretiram.

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Dabome da pogrešno interpretirate. To za Pejakovića je tačno, on je dijelio oružje četničkim elementima, a da je Aco Đukanović radio oko oružja, to je pogrešna moja interpretacija ili se nijesmo razumjeli kada sam davao izjavu. To se odnosilo vjerovatno na gazda Jezdu i to je sve pod pretpostavkama. Ja sam ovdje izjavio i tada da ja ne znam poslove koji su se radili oko oružja. Znam da je oružje bilo, znam da su brodovi bili i nijesam tako izjavio kako vi čitate, da znam kako su došli brodovi. Ja sam izjavio, jer sam pomorac, da su brodovi na sidrištu i o tome sam dao izjavu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Samardžiću, molim vas uzmite svoju izjavu, pa mi recite, pošto ovde sve ima u transkriptu šta sam pročitao šta nisam tačno citirao, ja sam od reči do reči pročitao vašu izjavu koju ste vi potpisali. Je li vi tvrdite da ja nisam korektno pročitao vašu izjavu?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ne kažem ja da niste vi tačno čitali, samo ja kažem da to nije prava moja izjava. Možda je tu okrenuto malo. Ja nijesam optuživao Mila Đukanovića, ni njegova brata po pitanju oružja. To je, ako je i napisano, netačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači Tužilaštvo je izmislilo ovaj deo vaše izjave. Je li to vi tvrdite?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Nijesam rekao da je izmislilo, nego da je pogrešno interpretirana moja izjava. Napravila se greška, šta ćete, napravila ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kako mogu da naprave grešku unošenjem imena, molim vas?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Napravio, dobro, napravljena greška, ako hoćete da vam bude po volji da sam i ja napravio grešku, ali ja nijesam lagao, ja sam rekao o oružju što znam, da je došlo oružje na brodove i da je ono nestalo negdje određeno isto da ja ne znam i tako sam i kazao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hoćete da kažete da to šta ste rekli u pisanjoj izjavi i potpisali, da ste rekli i napisali greškom, je li tako?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ne, nije greškom. Nikakvom to greškom nije sem što nijesam brata Mila Đukanovića uvrstio u to oružje, jer za to stvarno ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa je li piše to u vašoj izjavi?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Vjerovatno da piše.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A onda je neko morao da to falsifikuje?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Nije, nije, nije to, nije to niko falsifikovao, može da bude greška i ja tu grešku nijesam ovdje ponovio na suđenju, niti ću je prihvatiti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da vam pročitam još jedan pasus ...

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Tapušковиću.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Časni Sude, ja bih da pomognem sudu. To je na devetoj stranici u drugom pasusu njegove izjave koju je dao pred istražiteljima.

SUDIJA MEJ: Još uvek nemamo izjavu, ali hvala vam na tome.

TUŽILAC NAJS: Da, mi imamo na raspolaganju ove izjave.

SUDIJA MEJ: U redu, nakon pauze će to da se uvede u dokazni spis. Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas, kada je reč o tome, ovo citiram

opet vašu izjavu, zašto su Bulatović i Đukanović ...

SUDIJA MEJ: Izvinite što vas prekidam, ali sad su me podsetili da je Tužilaštvo htelo da pokrene pitanje pre pauze za ručak, što sam ja i odobrio. Dakle, gospodine Miloševiću, nastavićemo nakon pauze sa vašim unakrsnim ispitivanjem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej, ja samo želim da imate u vidu da ste i ovu sednicu počeli s pet minuta zakašnjenja i pet minuta sad odbijate, plus 40 minuta koje mi sutra dugujete, po vašem računu, ne po mom.

SUDIJA MEJ: U redu, u redu, to je ušlo u zapisnik. Nema potrebe da brinete. Da li bi svedok mogao da se povuče?

TUŽILAC NAJS: Da, svedok bi trebao da se povuče budući da ćemo da pređemo na privatnu sednicu.

SUDIJA MEJ: Gospodine Samardžiću, sada ćemo da napravimo pauzu za ručak i molim vas da se vratite ovde u 14.30. Da, privatna sednica.

(privatna sednica)

(pauza)

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS: Mislim da su izjave svedoka, sa priložima, sada dostupne. Imamo ih i na engleskom i na BHS-u.

SUDIJA MEJ: Sa kakvim dodacima?

TUŽILAC NAJS: To su samo delovi originalnih izjava i pokazuju na šta se one odnose. U izvesnom stepenu se oni ovde ponavljaju, a u nekom su odvojeni.

SUDIJA MEJ: Pa, nama ne treba da se izlažu dodaci, već, jednostavno, izjave. U redu, prihvaćemo ih kakve su sada, samo što im moramo da im damo dokazni broj.

sekretar: Časni Sude, to će da bude obeleženo kao dokaz Tužilaštva broj 339.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Nadam se da ste se sporazumeli, s obzirom da je sada 14.40. Drugo, pre nego što počnem, zatražio bih nekoliko minuta za sastanak Vlade Crne Gore koji je službeno sniman od strane te Vlade i koji se odnosi na mnoge činjenice koje je svedok ovde izneo, pogotovu zato što je govorio nešto šta je potpuno netačno. Želim da se to prikaže. Mislim da su to službeni, oficijelni transkripti i da ih zbog toga vi možete uključiti.

SUDIJA MEJ: Da, u redu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sada možemo da nastavimo. U vašem iskazu ...

SUDIJA MEJ: Samo momenat. Moramo da imamo broj za to.

sekretar: Časni Sude, ovo će da bude dokaz Odbrane broj 46.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U vašoj izjavi na strani 8, u preposlednjem paragrafu, rekli ste "i zato što su Bulatović i Đukanović prihvatili Miloševićeve planove sa tako puno entuzijama, mislim da za to ima nekoliko razloga. Bulatović je voleo da bude predsjednik Crne Gore, on je želeo da to zadrži pa makar i robovski podržavao Miloševića, htio je to po bilo koju cenu. Đukanović je, sa druge strane, želio još više da napreduje. On je bio ekstremno ambiciozan i video je sebe kao, recimo, Miloševićevog najvišeg i najbližeg pomoćnika ili zamjenika, a jednoga dana možda i kao naslijednika ili mogućeg budućeg vladara neke teritorijalno proširene, neke nove Velike Srbije". Recite mi, molim vas, da li ste ikada čuli, bilo od mene ili od Bulatovića ili Đukanovića, da govorimo išta o nekoj vrsti Velike Srbije u bilo kojoj prilici? Samo recite da ili ne.

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Da, čuo sam vas da govorite o Velikoj Srbiji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite mi, molim vas, zato što je to apsolutna neistina, šta ste me to čuli da sam rekao? Gde sam ja to govorio i šta sam to govorio?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Na konferenciji u Hagu vi ste zastupali Veliku Srbiju zbog Srpske Krajine, da bi ona ostala u okviru te neke nove države. Takođe, vi ste govorili da svi Srbi, da treba da žive u istoj državi i to ste izjavili ne jednom već nekoliko puta. Sačekajte minut, dozvolite mi da završim. Govorili ste više puta da svi Srbi treba da žive u jednoj državi. Vi ste stvorili Veliku Srbiju, kao što ste stvorili Srpsku Krajinu, praktično počevši od Karlobaga. Drugo, vaš kandidat za predsjednika Srbije, ovaj tekući, u ovom momentu, Vojislav Šešelj, je non-stop govorio o Velikoj Srbiji od Karlobaga do Igala. To je kandidat za predsjednika Srbije kojeg ste vi podržali, to je vaš kandidat. On je uvijek tražio Veliku Srbiju i išao je mnogo dalje od toga.

SUDIJA MEJ: Gospodine Samardžiću, ne možemo da se bavimo trenutnom političkom situacijom. Mi se bavimo događajima koji su se desili pre 10 godina, kao što vam je poznato. Da li je u to vreme gospodin Šešelj govorio takve stvari?

SVEDOK SAMARDŽIĆ: Upravo je govorio, najviše je govorio tada i sada nije prestao. Moja je izjava da on ništa ni sada nije promijenio, čak je govorio da je Rijeka glavna srpska luka, a Rijeka je van linije, dalje od ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Samardžiću, ja vas molim da štedite moje vreme. Vi dobro znate da je moj stav o Jugoslaviji bio da treba da se sačuva, jer je to interes svih jugoslovenskih naroda, a da srpski narod ima i dodatni interes, jer u toj Jugoslaviji Srbi žive u jednoj državi. Ta država u kojoj žive Srbi je bila Jugoslavija, a ne nikakva Velika Srbija. Dakle, jeste li me ikad čuli da sam govorio o Velikoj Srbiji?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: To što ste vi govorili da Srbi treba da žive u jednoj državi, to je bila Velika Srbija, a Jugoslavija se raspala i ona više nije postojala. Za mene Jugoslavija ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, dobro, gospodine Samardžiću. Dakle, Jugoslavija je, u stvari, bila Velika Srbija. A da vas pitam dalje. A jeste li čuli Đukanovića ili Bulatovića da nekad se zalažu za ideju o Velikoj Srbiji?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ja nijesam nigdje kazao da sam to čuo od njih. Nijesam to nigdje u izjavi, to mi podvaljujete.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sad sam vas malopre citirao iz izjave pa zato vas pitam kako ste mogli onda da tako nešto kažete o njima dvojici.

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ne ta izjava kakva je da je, ja nijesam rekao da su oni bili za Veliku Srbiju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Onda u izjavi dalje kažete: "Takođe treba da razumete da su obojica", govorite o Đukanoviću i Bulatoviću, nastavljam citat istog pasusa "bili izrazito antikatolički i antihrvatski orijentisani. Đukanovićev deda Blažo bio je četnički komandant i ubijen za vrijeme Drugog svjetskog rata. Đukanović ga je poštovao i zapravo je svome sinu dao ime po njemu. Bulatovićeva majka je bila iz Hercegovine i njenu porodicu su za vrijeme Drugog svjetskog rata pobile ustaše. Ona ga je podizala u duhu te jake mržnje prema Hrvatima i katolicima uopšte. Dakle, zbog te kombinacije ličnih ambicija i čiste mržnje prema svakome i svemu nepravoslavnom, Bulatović i Đukanović povukli su Crnu Goru Miloševićevim putem u katastrofu." Vi ovde konstatujete njihovu mržnju, veliku, prema svemu nepravoslavnom kao da su oni nekakvi pravoslavni fanatici. Kako možete to da kažete kad znate da to nije tačno?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ja nijesam u takom smislu ni mislio da kažem da su oni pravoslavni fanatici, ali u to doba je upravo tako se, takva je euforija izgledala kada je počeo rat protiv Hrvatske, da sve što je hrvatsko je ustaško i da se protiv toga treba boriti. U tom smislu sam ja nešto slično tako rekao, ali ne vidim to u potpunosti kao što ste vi pročitali.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Samardžiću, ja uopšte nisam ništa drugo rekao nego samo pročitao vašu izjavu koju ste vi potpisali. Dakle, to nisu moje nego vaše reči.

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: To nisam ja potpisao, to sam ja davao izjave slične takve, ali nikakvog potpisa moga nema i vi očito dodajete stvari tu. Ja vam kažem ovo što vam govorim sada i što sam rekao pred Sudom, to je ono što ja iznosim i isto je istina.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas, evo ovde piše potvrda svedoka: "Pročitao sam izjavu koja se sastoji od 34 strane i ona sadrži sve što sam rekao po svom znanju i sjećanju. Izjavu sam dao dobrovoljno i svjestan sam da se može upotrebiti u sudskom postupku pred Međunarodnim sudom za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog prava počinjenih na teritoriji bivše Jugoslavije, kao i da mogu biti pozvan da svje-

dočim.” Datum, 23. oktobar 2000. godine. Potvrda svedoka. To ste vi dali. Prema tome, da sad kažete da to nije vaša izjava čini mi se malo, ‘ajde da ne budem grub, neozbiljno. Molim vas, kako komentarišete ovaj pasus na strani 22? Kažete ovako: “Kao što sam ranije spomenuo”, pretposlednji pasus na strani 22, “Đukanović je održavao bliske veze sa vođstvom Republike Srpske, RS. Velike količine oružja i goriva su preko Crne Gore isporučene bosanskim Srbima, a za veliki dio ove trgovine je zaslužan Milin brat Aleksandar Aco Đukanović. Čak i kada je navodno Milošević uveo blokadu Republike Srpske nakon što su odbacili Vens - Ovenov plan (Vance - Owen Plan), oprema je i dalje obilato ulazila u Republiku Srpsku preko granice sa Crnom Gorom. Koliko znam međunarodni posmatrači su bili na samo jednom graničnom prelazu u Šćepan Polju, tako da se šverc neometano odvijao”. Kako to možete da tvrdite kad vi to ne znate i zašto optužujete ljude za koje nemate argumente da ih optužite?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ja ne optužujem ljude tu. Potpuno je bilo poznato da je oružje išlo preko Crne Gore za Bosnu i da je to Vlada Crne Gore znala. Ja tada, kada je to išlo, taj bosanski rat bio, nijesam više bio ministar, ali sam saznao od raznih ljudi da oružje prolazi i oružje je prolazilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi lično nemate nikakva saznanja o tome već govorite rekla-kazala, je li tako?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ne, nije to rekla-kazala. To su ipak bile opšte poznate stvari tada u Crnoj Gori, a ja tada već nijesam bio ministar i u tom smislu sam i rekao takvu izjavu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I dalje kažete “takođe paravojne formacije koje su dještovale najprije u Hrvatskoj, a potom u Bosni prošle su kroz obuku i imale pomoćne objekte u Crnoj Gori. Znao sam za najmanje dva velika centra za obuku koja su funkcionisala od kraja 1991. i tokom 1992. godine. Jedan je bio u Lukovu kod Nikšića, a drugi u Golubovcima na vojnom aerodromu u Podgorici. Za ovo su sigurno znali Babić, Bulatović, Pavle Bulatović, Pejaković i Đukanović”, u zagradi kažete “Nikšić je rodni grad Đukanovića”, to vam je jedini argument da potvrdite ovo za šta ga optužujete?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ja ga uopšte ne optužujem niti ima veze to što je Nikšić njegov rodni grad. Vjerovatno sam rekao u drugom kontekstu da je on njegov ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja vam čitam ...

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ja vam odgovaram sad, pustite me da odgovorim. To da su postojali centri u Crnoj Gori, to je tačno. Međutim, ja sam htio da to izbjegnem sada da iznosim ono što sam rekao nazad dvije godine, ali ako već insistirate, istina je, bili su centri za obuku u Crnoj Gori.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi kažete "nikako nije moguće da su oni postojali bez njihovog odobrenja i podrške. Ove paravojne formacije su odgovorne za progon muslimanskih porodica iz njihovih kuća u oblasti Bukovice. To su bili poslednji ostaci muslimanskog seoskog stanovništva u Crnoj Gori nakon etničkog čišćenja iz 1924. godine. Svi su bili upoznati s tim šta su činile ove paravojne formacije i jasno je da su policija i vojska bile upućene u zbivanje". To vi tvrdite.

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ja tvrdim da su u to doba muslimanske porodice u Bukovici bile mnoge masakrirane i da se to tada i to je poznata stvar, desilo u Crnoj Gori.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi kažete dalje "na samom početku rata u Bosni sjećam se da je Đukanović rekao tokom jednog vladinog sastanka da" pa citirate ga "'mi, Crnogorci, moramo da zaustavimo Muslimane da ubijaju našu braću Srbe'. Međutim, nakon što je Milošević donio odluku da 'povuče' JNA iz Bosne vrlo se malo toga moglo čuti o Bosni na javnim sastancima. Budući da se Srbija zvanično povukla iz Bosne, isto je važno za Crnu Goru". Pa da li znate da, bez ikakvih navodnica kada je proglašena Savezna Republika Jugoslavija, svim građanima Savezne Republike Jugoslavije rečeno je da se povuku u Jugoslaviju, to znači iz Srbije i Crne Gore?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Molim vas, ponovite mi pitanje. Što želite da vam kažem?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Želim da mi kažete zašto opet optužujete Đukanovića kako je on na vladinom sastanku objašnjavao da treba da se borite protiv Muslimana, da ih zaustavljate da ubijaju našu braću Srbe i tako dalje? Nisam video to ni u jednom zapisniku crnogorske Vlade.

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ja se toga sad, prošle su dvije godine, da sam to tako baš izjavio ne sjećam, da vam pravo kažem. Ne vjerujem da sam baš tako to izjavio, ali ako je to u zapisniku ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Samardžiću, vi se 2000. godine sećate šta je bilo 1991. godine, a 2002. godine se ne sećate šta ste rekli 2000. godine, je li tako?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Jeste, moguće je da se ne sjećam ni što je bilo juče. Lako se može desiti da ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dalje u vezi s tim kažete "izvestan broj Muslimana iz Foče koje su ubili bačeni u Pivsko jezero" i tako dalje, to vi tvrdite?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Jeste, Muslimani su, jedna porodica bačena je u Pivsko jezero, ali ja tu nijesam nigdje optužio Đukanovića što mi podvaljujete. Nigdje, to vi samo dodajete, izmišljate.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja ne izmišljam.

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Gdje sam to optužio Đukanovića za to, dajte mi pokažite? Piše li i to isto?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas, odgovorite mi na sledeće pitanje. Vi kažete, napadate na Ćosića, predsednika SRJ u to vreme, inače najvećeg živog srpskog pisca nesumnjivo, kažete "da je u Herceg Novom kasnije", to vam je na 24. strani, pretposlednji pasus "ubrzo nakon što je postao predsednik države održao govor u kome je rekao da se Jugoslavija nikad neće odreći Prevlake i da je borba za Prevlaku ne samo borba naroda Herceg Novog i Kotora, već i Srba iz Kragujevca i Pančeva. No, nedelju dana kasnije Milošević mu je rekao da potpiše sporazum o povlačenju JNA sa Prevlake i vraćanju Prevlake Hrvatskoj, iako pod nadzorom UN-a". Prvo, kako možete to da tvrdite, Ćosić je bio stariji od mene, kako ja mogu Ćosiću da naredim? A drugo, zar nije njegov potez bio potez mira, da se stavi pod zaštitu UN-a do konačnog rešenja? Je li tako bilo, gospodine Samardžiću, jeste li to znali?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ne, ne, bilo je onako kako sam kazao i kako ste to pročitali. Bilo je ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro.

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Dozvolite da rečem. Bilo je, upravo je on držao takav govor u Herceg Novom i gledao Prevlaku, a poslije sedam dana po vašem naređenju potpisao je, odnosno dogovorio se sa Tuđmanom o vraćanju Prevlake Hrvatskoj. Šta ima tu čudno? Nije on to sam Prevlaku vratio bez vas, to budite sigurni.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, dobro. A recite mi, molim vas, pošto pišete u ovoj izjavi, to sigurno nećete sporiti pošto sada govorite na taj način, da "niko nije dovodio u pitanje to da je Prevlaka deo hrvatske teritorije i da je oduvijek to bila". To vam je na kraju ove 24. strane. A sada vas pitam, pošto je ta vaša priča o Prevlaci posebno interesantna, vi kažete da je Prevlaka izmišljena kao izgovor za napad na Dubrovnik i da to niko nije dovodio u pitanje, da je uvek bila hrvatska teritorija, a ja vas sad pitam pošto ste vi prvi koji je to dovodio u pitanje, u novinama od 3. oktobra 1991. godine, dakle u vreme kad vi kažete da ste bili najžešći protivnik rata, vi kažete sledeće, citiram vas, to je "Pobjeda", vodeći crnogorski list, citiram vas: "Uz pitanje Prevlake mi moramo da dokazujemo da je Prevlaka dio naše teritorije i da nikada nije bila hrvatska. S kojim pravom oni sada to uzimaju i zato napadaju? Kada je to tako, ima da se borimo, jer se mi branimo". To vam je objavljeno u "Pobjedi", a to ste izjavili ...

SUDIJA MEJ: Dođimo do pitanja kako bi svedok mogao da odgovori. Pre svega, da li se sećate da ste rekli ovo šta se tvrdi da ste rekli 3. oktobra 1991. godine? Da li vam to zvuči kao nešto šta ste možda tada rekli?

SVEDOK SAMARDŽIĆ: Ne, to je apsolutno izmišljeno. Ja ne vjerujem da je u "Pobjedi", a ako je i u "Pobjedi", to je falsifikat, odnosno izmislio urednik Konotar koji je tada bio veliki zagovornik rata sa Hrvatskom, zato se to i zove "Konotarova 'Pobjeda'". Ja takvu izjavu nikada nijesam mogao reći, ni kazati, niti sam je kazao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, dobro, gospodine Samardžiću, dovoljno je da kažete da to nije tačno, a to ste izjavili čak i na vanrednoj sednici Predsedništva Vlade Crne Gore koja je održana tog dana, je li tako ili nije?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ovo što piše u "Pobjedi" ne, sigurno da nijesam to izjavio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, odlično.

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Definitivno nisam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Samardžiću, 12. septembra na plenarnoj sednici konferencije u Hagu, što se tiče "Pobjede" lako ćemo je naći, a u Hagu ste izjavili da se Crna Gora zalagala za očuvanje Jugoslavije i

jugoslovenske federacije, a sada ovde tvrdite da se Crna Gora zalagala za Veliku Srbiju. Podsetiću vas, "opšte je poznato", citiram vas, ovo je izlaganje ministra Samardžića, ministra inostranih poslova Crne Gore na plenarnoj sednici Konferencije o Jugoslaviji u Hagu 12. septembra 1991. godine, "opšte je poznato da se Crna Gora od početka zalagala za očuvanje integriteta Jugoslavije i jugoslovenske federacije, s tim da se izvrše izmijene na relaciji republičkih i saveznih organa kako bi nova federacija bila bolja od ove dosadašnje". Dakle, za šta ste se zalagali? Je li se Crna Gora zalagala za Veliku Srbiju ili se zalagala za očuvanje Jugoslavije?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Gdje sam ja to kazao da se Crna Gora zalagala za Veliku Srbiju? To mi stalno podvaljujete. Gdje je to? Ja govorim da ste se vi zalagali za Veliku Srbiju, a ne Crna Gora.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ovde tvrdite da je u celoj Crnoj Gori bilo veliko raspoloženje za Veliku Srbiju i da se Crna Gora nije zalagala za Crnu Goru nego za Veliku Srbiju. Celo vaše svedočenje ...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak. Molim vas, nemojte u isti glas da govorite. Gospodine Samardžiću, ono šta se sugerise jeste da ste vi dali jednu izjavu u Hagu 12. septembra te godine i ono šta se tvrdi da ste rekli jeste, kao što je optuženi pročitao, a to je da se Crna Gora zalagala za očuvanje Jugoslavije i jugoslovenske federacije. Da li ste vi dali takvu izjavu ili izjavu sličnu ovoj?

SVEDOK SAMARDŽIĆ: Jesam, dao sam takvu izjavu i dokazujem ovim dokumentima o sjednicama početkom oktobra u Crnoj Gori gdje se tada rukovodstvo Crne Gore zalagalo za mir, da se održi na jedan način Jugoslavija. Tada još nije bilo Savezne Republike Jugoslavije Slobodana Miloševića. Ne vidim ništa loše u tome, što mi optuženi Milošević podvaljuje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Samardžiću, ne vidim ni ja loše u tome, jer sam se ja isto zalagao za Jugoslaviju, nego vidim loše u tome što sad govorite potpuno drukčije od onoga šta ste govorili tada. U tome je stvar, a ne u tome da ste se nepravilno zalagali. Da vam citiram sledeću sad rečenicu iz tog istog vašeg govora na konferenciji u Hagu koji je takođe u zvaničnim dokumentima. Vi ste na istoj toj sednici izjavili doslovce: "Crna Gora poštujući pravo naroda Hrvatske i Slovenije na samoopredjeljenje, uvijek je isticala da i srpski narod koji živi u Hrvatskoj ima pravo" i tako dalje, "da ostane u Jugoslaviji". Evo vam tačan citat iz tog istog vašeg govora: "Poštujući

u potpunosti pravo naroda Hrvatske i Slovenije na samoopredjeljenje i otcjepljenje od Jugoslavije, Crna Gora je uvek isticala da isto takvo pravo ima i srpski narod koji živi u Hrvatskoj da se opredijeli da živi i ostane u Jugoslaviji. Mi smo uvjereni da je pravično, mirno i demokratsko rješenje položaja srpskog naroda u Hrvatskoj jedan od osnovnih faktora za sve ukupno rješavanje jugoslovenske krize". Ja se slažem sa ovim vašim citatom, gospodine Samardžiću.

SUDIJA MEJ: Sačekajte trenutak. Kao prvo, proverite da li se svjedok slaže da je on to rekao. Radi se o dugom citatu koji ponovo čitate. Gospodine Samardžiću, mislim da na ekranu možete da vidite ovo šta je sada rečeno, odnosno pročitano. Slažete li se da ste to rekli ili nešto slično, na tom sastanku?

SVEDOK SAMARDŽIĆ: Ja, prošlo je 11 godina, slično sam sigurno kazao, ali ja nijesam kazao da srpski narod u Hrvatskoj treba da se otcijepi ili da ide iz Hrvatske, nego da se nađe rješenje za srpski narod u Hrvatskoj. U tome smislu sam ja tada govorio. Potpuno je, prvi dio je tačan, a ovaj drugi je približno tačan i ne vidim ništa strašno i loše u tome što sam ja tada govorio na sjednici braneći interese Crne Gore.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne vidim ni ja ništa strašno ni loše, nego vidim strašno i loše u tome što sad tvrdite suprotno.

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Šta to tvrdim suprotno? U čemu sam ja to tvrdio suprotno da Crna Gora je drukčije to radila? Upravo sam stalno dokazivao da je crnogorsko rukovodstvo pokušavalo da se izvuče ispod vašega uticaja, koliko je makar moglo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To nema veze sa ovim pitanjem. Vi ste tada govorili suprotno od ovoga šta govorite sada, jer kažete da isto tako pravo ima i srpski narod koji živi u Hrvatskoj, da se opredeli da živi i ostane u Jugoslaviji. Dakle, to ste decidno rekli, zašto sad govorite suprotno?.

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ne govorim ništa ...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak. Gospodine Samardžiću, jeste li ikada rekli da se Srbi u Hrvatskoj mogu odlučiti za život u Jugoslaviji?

SVEDOK SAMARDŽIĆ: Jesam, izgleda, ja sam tada, sjećam se, sad se podsjećam na te sjednice, ja sam to tada kazao.

SUDIJA MEJ: U redu, dobro. U redu. Gospodine Miloševiću, šta želite da kažete putem ovog svedoka i s ovim jako dugim citatima?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Poenta je u tome što svedok koji je tada govorio stvari koje su bile tako razumne, racionalne i ispravne, sada to sve naziva zločinom, velikosrpskim ekspanzionizmom.

SUDIJA MEJ: Šta vi osporavate?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Osporavam verodostojnost u potpunosti, jer ovaj svedok laže gospodine Mej. O tome se radi, pošto govori u svojoj izjavi ...

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, ja sam shvatio šta ste hteli s tim da kažete. Izvinite, nisam shvatio šta time želite da kažete. Ovo je bio jako dugačak citat, svedok se s Vama slaže i sad ne znam šta hoćete.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa on tvrdi da je Srbija i Crna Gora i sve zajedno pod mojim rukovodstvom zauzimala granice Karlobag - Karlovac - Virovitica, a ovde tvrdi da srpski narod koji živi u Krajini, ako želi da ostane u Jugoslaviji ima pravo da ostane u Jugoslaviji, za šta se zalagao, a u svom iskazu on to naziva ovde, posle 10 godina, velikosrpskim ekspanzionizmom i zločinom. O tome se radi, pa valjda je to toliko očigledno.

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, jednostavno niste jasni, ali dozvolićemo svedoku da reaguje na ovo. Moglo bi se reći, mislim da može da se kaže sledeće. Naime, da je pitanje sledeće: jeste li vi iznosili pritužbe u to vreme, odnosno da li ste nešto govorili o srpskoj ekspanziji i planovima za stvaranje Velike Srbije u to vreme?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej.

SUDIJA MEJ: Nemojte da prekidate.

SVEDOK SAMARDŽIĆ: Ja sam u to vreme govorio o ekspanziji, o Velikoj Srbiji zauzimanjem na silu teritorija Hrvatske onoliko koliko mi je tada bilo poznato, a tada mi je bilo manje nego danas. I zauzimanje na silu teritorija Hrvatske je ekspanzionizam kojega sam onda osuđivao i danas ga osuđujem. To je i potvrdio doktor Kačić i doktor Vejnans (Henry Wyjnaendts) u svojim knjiga-

ma. Ja sam osuđivao nasilje koje je bilo upereno protiv Hrvatske i hrvatske teritorije, a to nema nikakve veze sa pravom srpskog naroda na samoopredjeljenje ovo što mi sada prigovarate. Jedno sam iznio na sjednici i tada i danas stojim iza toga, a osuđujem ono što je učinjeno u Hrvatskoj od strane takozvane, već tada, jugoslovenske armije pod vašim rukovodstvom, osuđujem što je učinjeno u Hrvatskoj silom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jednu istu pojavu ste onda nazivali pravom srpskog naroda koji živi u Hrvatskoj da ostane u Jugoslaviji, tu istu pojavu sada posle 10 godina nazivate velikosrpski ekspanzionizam?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: To je opet podvala, jer to nije tako. Nijesam, potpuna podvala. Ja i dalje stojim na pravo srpskog naroda na samoopredjeljenje, to znači na pravo srpskog naroda u Hrvatskoj da ima svoju autonomiju kao što je i predložio lord Karington, a trebali ste to vi prijedložiti, a ne slati vojsku na Hrvatsku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Samardžiću, vi o tome ne znate ništa, jer ovako onda ne biste govorili. Međutim, da budem još precizniji, u istom tom govoru vašem na plenarnoj sednici u Hagu, znači ovo nije nikakav novinski članak nego vaš govor, vi kažete: "Crna Gora se zalagala i zalaže da postojeće granice između jugoslovenskih republika ostanu nepromjenjene, pod uslovom da Jugoslavija ostane kao država i kao međunarodni pravni subjekat". Da li se sećate toga?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Jeste. Pa šta ima tu loše u tome?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači da se ne menjaju granice ako se sačuva Jugoslavija, a ko je tražio promene granica? Da li su Srbi u Hrvatskoj tražili promene granica ako se sačuva Jugoslavija? Da li se sećate da su oni glasali samo da sačuvaju Jugoslaviju? Da li je to tačno ili ne?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ne, ne. Jugoslavije tada praktično već nije bilo, Hrvatska je sebe proglasila za svoju državu. Prema tome, iluzorno je govoriti u to doba da se sačuva Jugoslavija, jer je Jugoslavija već prestala.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kako kažete onda Crna Gora se zalagala i zalaže se i zalaže se? Što ste se onda zalagali kad sad tvrdite da je već onda bila nestala Jugoslavija?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Pa nestala je Jugoslavija, zvanično je još bila priznata, ali Crna Gora se zalagala, to sam iznio tu činjenicu, da se zala-

gala da se očuva Jugoslavija. Šta hoćete?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Rekli ste zalagala se i zalaže se?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Dobro, možda je tu greška, ali je zalagala se, to sam iznio. O tome ja ne mislim da sam rekao sadašnje vrijeme, nego zalagala se.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I prošlo i sadašnje i u prošlosti i u sadašnjosti.

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Dobro, nemojte me sada hvatat' na jednu riječ.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas, pošto je ovo izlaganje gospodina Samardžića, vašeg cenjenog svedoka na konferenciji u Hagu, da se uvede kao dokazni predmet. Sada imam da vam postavim sledeće pitanje. 15. septembra ...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak, molim da se to uradi.

sekretar: Ovo će da bude dokazni predmet 47.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ovde, gospodine Samardžiću, imam jedan dokument koji ste podneli vi, Nikola J. Samardžić, ministar inostranih poslova i Momo Knežević, ministar pravde, Titograd, 15. septembar 1991. godine, podneli ste izveštaj o radu na ministarskoj Konferenciji o Jugoslaviji. E, molim vas, sada mi recite, kažete u tom izveštaju pisanom koji ste podneli "na posebnom sastanku sa lordom Karingtonom izneli smo više detalja sa kojima smo potkrepili iznesene stavove na plenarnoj konferenciji i to sukobi u Hrvatskoj proizašli su zbog ugroženosti srpskog naroda koji živi u toj republici". Je li tako, gospodine Samardžiću, to piše u vašem izveštaju da su sukobi u Hrvatskoj proizašli zbog ugroženosti srpskog naroda, a sada tvrdite da su proizašli zato što je Milošević išao da osvaja granicu Karlobaga? Da li vi ...

SUDIJA MEJ: Pustite da svjedok odgovori na to. Evo sad se navodi da ste vi tako u to vreme rekli, odnosno izvestili.

SVEDOK SAMARDŽIĆ: Mi smo iznijeli, napisali smo, ja priznajem da smo to napisali zato što smo tako rekli lordu Karingtonu da opravdamo sukobe,

odnosno da opravdamo ono što se dešavalo tada u Hrvatskoj da bi na neki način zaštitili tadašnju stranu i ja priznajem da tu nijesam potpuno sve tačno rekao u razgovoru sa lordom Karingtonom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, vi ste u izveštaju napisali i sledeće gospodine Samardžiću, da ste rekli Karingtonu, znači na tom posebnom sastanku, to podnosite vi i ministar pravde u izveštaju, citiram vas: "Kolektivne svijesti i pamćenje Srba u Hrvatskoj o genocidu koji su nazad 50 godina izvršili na Srbima kvinslinške hrvatske vlasti vrlo je snažna i prisutna u psihi cjelokupnog srpskog stanovništva u Hrvatskoj". Je li tako, gospodine Samardžiću?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Jeste, ja i danas to potvrđujem da je to prisutno kod srpskog naroda u Hrvatskoj, da im je napravljen 1941. godine, odnosno do kraja Drugog svjetskog rata genocid i to ništa nije neistinito. Međutim, što je tu poenta? Umjesto da vi u krizi jugoslovenskoj zauzmete drugačiji stav ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nemojte ...

SUDIJA MEJ: Dozvolite mu da završi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Odgovor na moje pitanje je samo ovo, gospodine Mej, nemam ja vremena da slušam ...

SUDIJA MEJ: Neka svedok završi svoj odgovor. Gospodine Samardžiću, izvolite.

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ja sam tu i Knežević, Momo Knežević iznijeli istinu, postojalo je tada u Hrvatskoj srpskog naroda u Hrvatskoj bojazan da mu se ne dogodi 1941. godina i zato je trebalo to liječiti, jer Hrvatska 1991. godine nije bila Hrvatska od 1941. godine. I umjesto da vi to liječite, vi ste podržavali tu bojazan srpskog ...

SUDIJA MEJ: U redu, u redu, hvala. Gospodine Miloševiću, izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa vi ste napisali, gospodine Samardžiću, ovde "srpski narod u Hrvatskoj doživio je novu hrvatsku vlast kao povampirenje fašizma i podsjećaj na kvislinšku tvrđavu, tvorevinu koja je bila najy-

jerniji saveznik nacističke Njemačke (Germany) i koja je objavila rat Velikoj Britaniji (Great Britain), SAD i SSSR-u (Soviet Union)". Vi ste to napisali. Dakle, jeste vi to mislili, zašto sada govorite drugačije?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Uopšte ne govorim drukčije i to ću sad potvrditi da je Nezavisna Država Hrvatska Anta Pavelića bila kvistlinška tvorevina. Tu nema ništa sporno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali ja vas pitam da li ima sporno u ovom prvom delu rečenice, kad kažete da je srpski narod u Hrvatskoj doživio novu hrvatsku vlast kao povampirenje, upravo tog fašizma. Sve ste tada znali dobro da objasnite, kako sad, odjednom, je l' imate demenciju neku ili šta je s vama?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ne, ne, ne. Oprostite, nema tu nikakve suprotnosti. Srpski narod u Hrvatskoj je upravo mislio da će mu se to dogoditi, a nije mu se to dogodilo, jer ta Hrvatska koja je stvorena 1991, opet ponavljam, nije Hrvatska od 1941. godine i tu ste vi trebali da pomognete, a ne da organizujete, da iskoristite taj strah Srba i organizujete rušenje, ustanak i krvoproliće u Hrvatskoj. Tu je osnovno, tu je optužba protiv vas. Vi ste trebali da učinite da srpski narod ...

SUDIJA MEJ: U redu, samo trenutak, gospodine Samardžiću. Stanite na trenutak.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja upravo dokazujem da vi ne govorite istinu. U istom tekstu, u sledećoj rečenici kažete, između tih elemenata koje ste predložili Karingtonu, sve tačno govorite samo sad govorite suprotno.

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ne govorim suprotno, nije tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kažete ovako: "Krvoproliće u Hrvatskoj bilo bi neuporedivo veće da armija ne sprečava još veće sukobe". To ste rekli, a sada optužujete armiju da je otišla tamo da izaziva sukobe, a Karingtona ste obavestili ...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak, pustite da reaguje na to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li tako, gospodine Samardžiću, ili nije?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Jeste, to je 12. septembar, ja sam još ...

SUDIJA MEJ: Ugasio sam mikrofona jer svi nastoje da govore u isto vreme.

Staćemo na trenutak. Pitanje je postavljeno, tvrdi se, naime, da ste vi rekli da bi krvoproliće bilo još gore da vojske nije bilo tamo ili nešto slično, odnosno da armija nije sprečila još žešće sukobe. Jeste li to rekli i ako jeste, šta ste mislili pod tim?

SVEDOK SAMARDŽIĆ: Jesam, časnici Sude, to sam rekao, to je bio 12. septembar i ja sam tada još vjerovao u onu jugoslovensku armiju koju sam zapamtio od djetinjstva, da će braniti tekovine jugoslovenske oslobodilačke borbe iz Drugog svjetskog rata i to sam vjerovatno tako i to mislio. Međutim, kasnije, poslije 1. oktobra i dalje kako se razvijalo, ja sam vidio da to nije više ona armija koju sam ja volio i poštovao. Tu je ta razlika što hoće optuženi Milošević sada da mi prebaci.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, dobro, gospodine Samardžiću, samo pogledajte još ovo šta vi objašnjavate šta ste sve u ovom izveštaju podneli: "Na pitanje lorda Karingtona zašto armija ruši gradove, odgovorili smo da armija pokušava da deblokira svoje opsjednute i napadnute kasarne u pojedinim gradovima Hrvatske. Takvim kasarnama ukinuta je struja i voda i prekinuto snabdjevanje hranom. Armija se mora probiti do svojih jedinica". Dakle, zašto sada to šta ste onda govorili tačno, potpuno suprotno tvrdite u ovom svedočenju i, samo da dodam, "tačnije", još imate rečenicu jednu u toj istoj alineji, "tačnije, mi nemamo podatke da armija ruši gradove pa zato smatramo da Evropska zajednica treba da pošalje posmatračice i u vojne garnizone. To je, uostalom i bio naš stav". Dobro, zašto sad govorite potpuno suprotno od onoga šta ste tada govorili?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Opet vam ponavljam da to mi opet podvaljujete. 12. septembra ono što sam rekao i napisao tako sam i vjerovatno i tako i mislim da je bilo. Poslije kada ste napali Dubrovnik i napravili rušenje Dubrovnika i to, ja sam potpuno zauzeo stav da je to agresija i da je to nepravedni rat i tako sam se od tada potpuno ponašao prema tome. Tu nema nikakve suprotnosti. Istina je, postojali su, koliko sam tada čuo, pojedini garnizoni koji su opkoljeni i oni su trebali da izađu i oni su izašli kao onaj iz Rijeke, recimo. I to što sam napisao, slažete se i vi. Nema nikakve kontradiktornosti sa time što sam ja osudio kasnije kad sam saznao i kad sam vidio što se čini oko Vukovara i kada sam saznao šta se radi na dubrovačkom ratištu, da više ne branim takvu armiju, jer ta armija nije više radila ono u šta sam ja vjerovao, a 12. septembra ja sam još vjerovao da armija brani Jugoslaviju i da će armija odbraniti Jugoslaviju. Međutim, Vi ste vodili drugu politiku, dozvolite da

završim, drugu politiku, politiku Velike Srbije, prisvojili ste armiju, uzeli ste, pretvorili je praktično u srpsku armiju i to je potpuno drugačije ispalo poslije 1. oktobra kad ste napali Dubrovnik. Nema nikakve, apsolutno nikakve tu kontradiktornosti i nešto da ja tu lažem. Ja jesam pisao takav izvještaj i jesam razgovarao sa lordom Karingtonom na takav način, ali kada sam vidio šta se radi oko Vukovara, ne vidio nego saznao šta se radi oko Vukovara i kada sam saznao i vidio šta se radi oko Dubrovnika, onda je normalno da sam to osudio i to ljudi koji su me sretali su potvrdili u svojim knjigama, potvrdili i doktor Kačić i doktor Vejnsans. Prema tome nikakvih tu kontradiktornosti ...

SUDIJA MEJ: Hvala, hvala. Gospodine Samardžiću, moramo da štedimo vreme.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne morate toliko da se pravdate za ono kad ste govorili istinu. Vi ste ovde, u stvari, uzeli da prepričavate optužnicu, a ne da govorite ono šta ste onda govorili i što je tada bila istina. A kako to vi zamišljate, molim vas, kažete napali smo Dubrovnik. Kakve Srbija ima ikakve veze sa napadima na Dubrovnik? Zar je Srbija napala Dubrovnik? Zašto ste nazvali pismo predsednika Vlade cinizmom i tako dalje, da je Srbija napala Dubrovnik? Otkud vama ...

SUDIJA MEJ: Dozvolite svedoku da odgovori. Ovo je sada čitav niz pitanja koja su postavljena. Neka svedok odgovori.

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Jugoslovenska armija je napala Dubrovnik, a jugoslovenska armija je tada kada je napala Dubrovnik postala, prešla u vaše ruke i ona je praktično postala srpska armija. Istina, bili su to crnogorski rezervisti, rezervisti iz Crne Gore i uzeti u vojsku u ime jugoslovenske armije, ali to što se radilo oko Dubrovnika ni u kom slučaju nije moglo biti da nije iz Srbije i vođeno iz Srbije. Dozvolite da završim. Sami Zelenović u svome pismu kaže, pismo pročitajte ga, kaže Teritorijalna odbrana i jugoslovenska armija će napraviti to i to, odnosno napraviće da će otjerati crne legije iz Dubrovnika koje nijesu tada ni postojale. Dakle, predsjednik Vlade Srbije kaže šta će napraviti jugoslovenska armija i kaže šta će napraviti Teritorijalna odbrana Crne Gore. Dakle, on i u jednom naredivačkom tonu govori gdje se donose odluke za tako nešto što se dogodilo oko Dubrovnika.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa to uopšte nije tačno, to ne piše u pismu Zelenovića, ali ja ću se vratiti na to pismo ako sutra budem imao vremena, jer upravo suprotno piše, pa zbog toga ne želim da se na tome zadržavam, jer to je pismo uvedeno ovde kao dokazni predmet. Molim vas da ovaj izveštaj ministra Nikole Samardžića i ministra pravde Moma Kneževića takođe uvedete kao dokazni predmet, jer sada govorite drugu priču. Vi ste Karingtonu u tom izveštaju objasnili da armija deblokira i vrši pritisak i tako dalje?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Šta sam ja to rekao Karingtonu?

SUDIJA MEJ: Dajte da ja to pogledam. Samo trenutak. Želite li da ovo postane dokazni predmet?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Da, da, to je izveštaj njegov i ministra pravde koji sam citirao. Tada je govorio ono šta se događa, sad govori potpuno suprotno, a da li se sećate, gospodine Samardžiću ...

SUDIJA MEJ: Dajte da prvo dobijemo broj za ovaj dokazni predmet.

sekretar: Biće to dokazni predmet odbrane 48.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sećate li se, gospodine Samardžiću, da sam upravo ja, kad je došla ta vest da ima granata ispaljenih na Dubrovnik, osudio svaki napad na Dubrovnik i to u prisustvu lorda Karingtona i Tuđmana i rekao da je Dubrovnik hrvatski grad i da je suludo bilo kakvo napadanje ili bombardovanje Dubrovnika koji predstavlja ogromnu vrednost za ceo region, a ne samo za Jugoslaviju? Da li se sećate toga, gospodine Samardžiću?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Vi ste vjerovatno rekli to, ali to je vaša politika. Armija sa kojom ste vi komandovali rušila je Dubrovnik i tu nema u tome nikakve dileme i to je potpuno tačno, a vi ste mogli, dozvolite, a vi ste mogli pričati lijepu priču lordu Karingtonu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja sam to rekao javno a ne lordu Karingtonu nego u njegovom prisustvu. A recite, molim vas, dobro, doći ćemo posle na vašu objašnjenja oko Dubrovnika, na osnovu čega zasnivate svoju tvrdnju da je Srbija na bilo kakav način, na bilo koji način umešana i da li je ikada iko iz Srbije, mislim sa zvaničnog nivoa, ne interesuju me nikakvi drugi nivoi, govorio o Dubrovačkoj republici i drugim besmislicama iz sred-

njeg veka? Da li je iko to govorio?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Dozvolite, o Dubrovačkoj republici se razvila velika kampanja za vrijeme ratovanja oko Dubrovnika. Tu kampanju su vodili oficiri jugoslovenske armije koji su bili pod vašom komandom, srpski oficiri. Dalje, doktor Kačić u svojoj knjizi, ja ne znam da li ste je čitali, priča o tome kako je bio pozvat u ...

SUDIJA MEJ: Gospodine Samardžiću, ne možemo sada da govorimo o nečijoj drugoj knjizi, ovo bi bio iskaz iz druge ruke. Gospodine Miloševiću, molim vas da nam pomognete u vezi sa sledećim: kažete da osuđujete napad na Dubrovnik. Kakva je vaša teza po ovom pitanju, odnosno šta vi kažete ko je napao Dubrovnik, da bi svjedok mogao na to da se osvrne?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Mi smo bili na konferenciji sa lordom Karingtonom, jer je došla vest da neko ispaljuje rakete na Dubrovnik i ja sam tada rekao to je suludo, to ne verujem, ali ako se bilo tako šta događa, to je za svaku osudu, Dubrovnik je hrvatski grad i da se to ne može tolerisati. Mislim, to uopšte nije sporno, pogotovo nije bilo sporno ni na jednom nivou u vlasti ni u Srbiji ni u Jugoslaviji, a te epske priče o Dubrovačkoj republici su možda u nekim lokalnim okvirima u tim krajevima se pokretale, ali to niko ko je iole obrazovan ne bi nikad mogao da lansira kao ideju, jer je jednostavno lišeno svakog smisla, a pogotovo neko ko je pošten ne bi mogao da lansira.

SUDIJA MEJ: Da, ali koja je vaša tvrdnja ko je odgovoran za taj napad? Šta vi tvrdite?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Doći ćemo kasnije na to, ja sam tada dobio kad sam se vratio ...

SUDIJA MEJ: Možete li sada da nam kažete, naravno ne morate, ali ako biste mogli da nam kažete ko je, prema vašoj, tvrdnji odgovoran za taj napad?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas, objašnjenja koja sam dobio bila su da se napada na vojsku i da uopšte nije tačno da vojska napada Dubrovnik, jer da ga je htela da zauzme, ona bi ga zauzela, nego je samo nastojala da ograniči dejstva Zbora narodne garde i druga dejstva na koja ćemo doći kasnije, što sam ja dobio kao informaciju. A, gospodine Samardžiću, kao što vi dobro znate niko od predsednika republika jugoslovenskih nije mogao

komandovati Jugoslovenskom narodnom armijom. To nije bila njihova nadležnost. Gospodine Samardžiću, vi ste podneli izveštaj predsedniku Republike Momiru Bulatoviću 13. septembra i u tom izveštaju rekli da su stavovi Hrvatske najtvrdi, najoštrij i da novi ministar inostranih poslova Šeparević ne propušta ni jednu priliku da optuži Srbiju i vojsku i da ste imali jedan kritičan odnos prema hrvatskoj politici tada. Sada govorite potpuno suprotno. Evo, citiram vam tačku 5, gore piše Nikola J. Samardžić, Momo Knežević, dole su vaši potpisi, "drugom Momiru Bulatoviću, predsjedniku Predsjedništva Republike Crne Gore, kratka saopštenja o radu konferencije", pod tačkom 5 kaže: "Stavovi Hrvatske su najtvrdi i najoštrij. Novi ministar Šeparević nije propustio niti jednu priliku da ne optuži Srbiju i JNA. Uzeo je samoinicijativno riječ na konferenciji za štampu lorda Karingtona" i tako dalje. To pišete za njega ono šta posle pripisujete meni da sam ja nešto samoinicijativno otimao reč. I onda, dobro, govorite gde bi trebao da bude onaj sastanak i kažete da Igallo ... Molim vas i ovo kao dokazni predmet. Da li možete to da objasnite, gospodine Samardžiću?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Vrlo lako, vrlo lako. To je sa sjednice u septembru. Ono što sam prije kazao, tada sam vjerovao da jugoslovenska armija će spriječiti sukobe u Jugoslaviji, a ne stvoriti ih. Tada sam to vjerovao i tako sam to napisao i istinu sam napisao, agresivni ministar Hrvatske u to doba je bio Šeparević koji je stvarno bio vrlo, vrlo u svojim nastupima oštar i agresivan i ja se sa njime nijesam slagao. I ja ništa nijesam tu nešto posebno promjenio. Kada je Hrvatska napadnuta na način kako je napadnuta oko Dubrovnika, ja sam to osudio. Osudio sam napad na Dubrovnik na način na koji je to učinjeno. Ovo što vi pričate da su "zenge" kretale na Crnu Goru i da se branilo i da ste takve izvještaje, dobili to je apsolutno netačno. Ne znam ja kakve ste vi izvještaje dobili. Iz Crne Gore tada je krenula jugoslovenska armija i u Dubrovniku, oko Dubrovnika napravila velika rušenja, pljačku i to ja sam tada osuđivao i danas osuđujem. Nikakve tu kontradiktornosti iz toga nema.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Samardžiću ...

SUDIJA ROBINSON: Taj napad dakle, osudili su i svedok i gospodin Milošević?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sigurno da niko nije pravdao ni pljačku ni ubistva nevinih ljudi, ni vojnika ni bilo koga, nego ja govorim o tome, gospodine Samardžiću, da vi danas govorite potpuno suprotno od onoga šta ste onda govorili.

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ja vam ponavljam da ja nijesam, ne govorim suprotno nego potpuno tačno i onda i danas.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Samardžiću, molim vas odgovorite mi na pitanje, da ne bismo gubili vreme. Evo vaše izlaganje na plenarnoj ministarskoj konferenciji u Hagu 19. septembra. Pred kraj, evo samo ću, neću da pređem preko celog, kažete tu: "Tragedija srpskog naroda u Hrvatskoj i Bosni za vrijeme oba svjetska rata i naglašavam i sadašnje krvoproliće u Hrvatskoj glavni su uzročnici tragedije i krize Jugoslavije od njenog osnivanja do danas. Bez riješenja srpskog pitanja u Hrvatskoj nema ni riješenja jugoslovenske krize". To su vaše reči ponovo na plenarnoj sednici, gospodine Samardžiću. Zašto sad govorite potpuno suprotno od ovoga šta ovde svedočite da je uzrok rata i tako dalje? Zašto sada suprotno govorite od onoga šta ste kao ministar objašnjavali da je uzrok rata?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Apsolutno je netačno da govorim suprotno. Ja i danas ponavljam da je srpski narod u Hrvatskoj i Bosni, zahvaljujući svojim tadašnjim rukovodiocima, tada vi niste bili ni rođeni, doživio najveće moguće nesreće u Prvom svjetskom ratu i u Drugom svjetskom ratu. To je tačno, to sam napisao tada i mogu potvrditi i danas, ali je isto tako tačno da je srpski narod u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini doživio veliku nesreću zahvaljujući vašoj politici i vašem vođenju. Tu nema nikakve kontradiktornosti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Samardžiću, vi stalno ponavljate, iako vas svi ovi argumenti potpuno demantuju, vi imate samo jednu rečenicu, moja politika, a ovde u svim ovim citatima vi govorite o potpuno drugim uzrocima rata, gospodine Samardžiću. Molim da se stavi ovo kao dokazni predmet i to izlaganje na plenarnoj ministarskoj konferenciji, a ovo je saopštenje o radu konferencije i jedno i drugo zvanični dokument, da se i jedan i drugi stave. Da ne gubimo vreme, 20. septembra 1991. godine na konferenciji za štampu u Hagu vi ste rekli, gospodine Samardžiću, vi ste rekli: "Jugoslovenska narodna armija nosi tradicije izrasle iz narodnooslobodilačke vojske i armije, iz herojskog otpora fašizmu" i tako dalje. Pa onda "zato crnogorska delegacija odbija klevete i napade na Jugoslovensku narodnu armiju" i sad klevećete Jugoslovensku narodnu armiju. Pa onda kažete "imamo mnogo dokaza i činjenica koja pokazuju da je JNA svojim djelovanjem spriječila mnogo veća krvoprolića i pogibije između zaraćenih strana u Jugoslaviji. JNA u većini slučajeva do sada nije odgovarala na provokacije i napade da bi izbjegla ljudske žrtve i materijalna razaranja. Jugoslovenska

armija ne razara hrvatske gradove. Ako na zvoniku crkve hrvatski gardisti postave snajperistu, mitraljesko gnijezdo ili čak raketni bacač, onda takav zvonik postaje vojni, a ne sakralni objekat". To je tadašnje vaše objašnjenje Dubrovnika. I na kraju kažete: "Ja nijesam portparol JNA, već želim da iznesem ...

SUDIJA MEJ: Stanite. Zaustavićemo ovo čitanje. Svedok ne može sve to da prati. Gospodine Samardžiću, čuli ste šta se sugerije da ste rekli na konferenciji za štampu u Hagu 20. septembra, da ste, samo trenutak da završim, da jugoslovenska delegacija odbacuje sve napade da se osudi JNA i da će JNA da spreči šire krvoproliće, da JNA ne razara hrvatske gradove i takođe ste spominjali nešto kako hrvatski vojnici stavljaju mitraljez na toranj pa onda to postaje vojni objekat. Da li ste rekli bilo šta u tom smislu ili ne i u koliko želite da pojasnite nešto, možete? Izvolite.

SVEDOK SAMARDŽIĆ: Ja sam rekao to u tom smislu, jer sam tada duboko vjerovao da jugoslovenska armija neće učiniti ono što je učinila, počela da čini 10 dana kasnije iza toga, to je 20. septembar, još nije počeo rat za Dubrovnik, a za događaje koji su tada trajali oko Vukovara nijesam znao. Ja sam, već po treći put ponavljam, optuženom Miloševiću tada još vjerovao da će jugoslovenska armija spriječiti krvoproliće u Jugoslaviji. U to sam duboko vjerovao, a razočarao sam se kada sam vidio šta se radi oko Dubrovnika. Ja vam ponavljam, ja sam dijete iz partizanske kuće, mislim kad sam mlad bio upamtio sam tu narodnooslobodilačku borbu i vojsku i duboko sam vjerovao u našu armiju. A kad sam vidio, kad sam vidio kod Dubrovnika da su na 5. crnogorsku brigadu, jedinica koja nosi tradicije 5. crnogorske brigade, kad ste poslali četničkog vojvodu Šešelja da čini smotru, kad ste među vojsku dozvolili kokarde četnika ...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak, samo trenutak. Gospodine Samardžiću, molim vas samo kratko da se osvrnete na neke stvari. Gospodine Miloševiću, izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Zašto govorite takve neistine? Jugoslovenska vojska, bilo koji zvanični organi Srbije, policija Srbije na svojoj teritoriji nikad nije nosila druge oznake osim zvaničnih oznaka i nikakva obeležja, a sve ovo šta govorite o raznim strankama i u Crnoj Gori, o Narodnoj stranci i u Srbiji o raznim strankama koje ste pominjali, znate

dobro da su bile u opoziciji i u Srbiji i u Crnoj Gori, te da, prema tome, niti su mogle, niti su imale bilo kakvu ulogu u funkcionisanju jugoslovenske vojske ili crnogorske policije, ili policije Srbije ili bilo kakvih zvaničnih organa. Prema tome, to je neistina. Zašto ste to izmislili? Jeste li vi videli Šešelja da vrši smotru vojne jedinice?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ja sam vidio Šešelja na televiziji i to je bilo i u štampi. Ja sam i danas zgranut zbog toga, a to je vaš kandidat i danas za predsjednika Srbije, a on je i dalje četnički vojvoda.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Samardžiću, ja i ne mislim da Srbiji preti opasnost od četnika, preti joj od ustaša, od onih što prave lažirane izbore i rade za agresore koji su uništavali ...

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, nećemo sad da se bavimo tekućom politikom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Čuli smo, nadam se, vrlo dobro kako za sve ovo šta je konstatovao vrlo tačno u to doba gospodin Samardžić kaže da je to bilo dok nije, eto, on video da su JNA jedinice i ne znam ko još napale Dubrovnik, što nije tačno, jer Dubrovnik nije rušen, pa pošto objašnjenja nalazi u septembru, pomeriću ga na decembar. Ovo je vaš tekst, gospodine Samardžiću, napisan u Njujorku (New York) 6. decembra te godine u kome stoji, to je istorijski aspekt savezništva Srbije i Crne Gore, u kome stoji: "Crna Gora ne negira nego ističe svoje savjezništvo sa Srbijom kada je u pitanju zaštita interesa i golih života srpskog naroda u Hrvatskoj". Dakle, u decembru to pišete. Pa onda: "Sadašnja hrvatska vlast vrši genocid nad srpskim narodom u Hrvatskoj, a to je samo u ovom vijeku već treći genocid nad ostatkom tog naroda". I to je tačno šta ste tad napisali, gospodine Samardžiću, samo što sad govorite drugo, a to isto govorite ...

SUDIJA MEJ: Dozvolite svedoku da odgovori. Dozvolite da svedok odgovori. Dakle, pita vas u vezi sa izjavom koju ste navodno dali u Njujorku 6. decembra, kada ste isticali savez Srbije i kada ste govorili o opstanku srpskog naroda u Hrvatskoj. Pomozite nam.

SVEDOK SAMARDŽIĆ: Ovo je falsifikat. Nijesam ja u Njujorku nikakvu izjavu davao, jer ja sam u Njujorku bio u delegaciji zajedno sa predsjednikom Bulatovićem i ako je neko davao izjave, onda je davao on, a ne ja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Samardžiću, ja govorim o vašem tekstu kao ministra koji prati predsednika i koji mu piše zvaničnu *pro memoria* za nastupanje i objašnjenje. To je vaš tekst, piše 6. decembar 1991., Njujork, Nikola J. Samardžić. To je vaš tekst.

SUDIJA MEJ: Dajte da svedok vidi taj tekst, predočite mu ga da može da pogleda.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Nikakav problem, kao što znate, neće biti da to se dokaže, a vi možete koliko god hoćete da ono šta vam se ne sviđa poričete. Izvolite, ali to je četvrti po redu dokazni predmet. Samo ga vi uvedite kao dokazni predmet, a meni nije problem da ga ...

SUDIJA MEJ: Ne, to neće da se uvrsti u dokazni spis sve dok ne čujemo šta svedok ima da kaže o tome. Ako prihvati taj dokument, onda ćemo možda i da ga uvrstimo.

SVEDOK SAMARDŽIĆ: Ovo nije moj tekst. Međutim, moram da dam objašnjenje. Ja sam predsjedniku Bulatoviću iznosio činjenice i on je zapisivao činjenice o Prvom svjetskom ratu, o Drugom svjetskom ratu, činjenice koje su važne za odnose između Srbije i Hrvatske i za odnose na Balkanu ukupno, iznosio sam mu činjenice o 14 tačaka predsjednika Sjedinjenih Američkih Država Vilsona (Woodrow Wilson), to je tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: To ima tu, jeste.

SVEDOK SAMARDŽIĆ: To ima tu, to sam ja iznosio, to je on zapisivao, ali ja tada nijesam rekao, napisao, ja nikad nijesam napisao to, mislim da mi je podvaljeno, da je sadašnja vlast genocidna u Hrvatskoj, nego sam iznio i napisao da je 1941. godine u Hrvatskoj bila genocidna vlast Ante Pavelića koja je bila marionetska država Hitlera (Adolf Hitler) nacističke Njemačke. To sam bio rekao.

SUDIJA MEJ: Pomozite nam sa sledećim: recite nam koji je to dokument koji je sad pred vama? Radi se o pisanom dokumentu, o tekstu, ali šta to predstavlja?

SVEDOK SAMARDŽIĆ: Ama baš ništa ne predstavlja, sem nekih istorijskih činjenica koje sam ja Bulatoviću iznio, on je to zabilježio i to je takav dokument. Ja niti sam ovo potpisivao, niti sam ovo pisao, a sad on ima ovaj tekst u kojem stoje te istorijske činjenice iz Drugog i Prvog svjetskog rata i plus konstatacija da je nova hrvatska vlast, dakle 1990. godina, genocidna. To nijesam napisao, to negiram, a nijesam ni ovo drugo pisao. Ja sam Bulatoviću iznio istorijske činjenice tokom leta avionom do Amerike i insistirao mu, odnosno prijedlagao mu da to koristi.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Samardžiću, da li se na tom dokumentu nalazi potpis?

SVEDOK SAMARDŽIĆ: Ne, niko to nije potpisao, ništa nego napisano i ja pretpostavljam da je ovo u ambasadi ili negdje Momir napisao i pripremio negdje da izlaže, on je imao izlaganje i iznio ovih ostvari i ovih istorijskih činjenica o kojima sam mu ja govorio, iznio je to, a ja mu nijesam nikada napisao u decembru mjesecu da je hrvatska vlast u Hrvatskoj tada 1991. godine genocidna. To je podvala.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Samardžiću, da li vi tvrdite da je Momir Bulatović na poslednjoj stranici tog teksta na dnu stavio 6. decembar 1991. godine, Njujork i Nikola J. Samardžić dole ispod, vaše ime i prezime. To je, znači, Bulatović hvatao beleške od onoga šta ste mu vi pričali u avionu i onda vam on na dnu toga napisao vaše ime na beleškama koje je od vas usmeno dobio? Pa je li znate da cela delegacija može da svedoči da ste vi dali taj tekst kao prilog za *pro memoria* za njegovo izlaganje, upravo to šta tu piše?

SUDIJA MEJ: Samo trenutak. Čitava delegacija nije bitna. Gospodine Samardžiću, da li se vaše ime nalazi pri dnu strane?

SVEDOK SAMARDŽIĆ: Jeste, štampanim slovima je napisano "Nikola Samardžić". Međutim, ja to nijesam potpisao. Ja sam, opet ponavljam, Momiru Bulatoviću iznio istorijske činjenice Prvog svjetskog rata i Drugog svjetskog rata. Iznijeću ih i sada ako treba i stojim iza njih. Njih sam ja često puta iznosio, ne samo to u avionu. Ja sam te činjenice iznosio javno dosta puta.

SUDIJA MEJ: Da li možete da nam pomognete u vezi sa tim kako se uopšte vaše ime pojavilo tu pri dnu stranice?

SVEDOK SAMARDŽIĆ: Ja, kako je napisan tekst, ne mogu vam pomoći zato što je napisan negdje tekst, ja se ne sjećam ko ga je pisao i kad je. Ja se sjećam činjenica istorijskih koje sam iznio Momiru Bulatoviću i ovih istorijskih činjenica koje sam ja izlagao na više mjesta. Ja se zalažem za nezavisnu Crnu Goru i često sam iznosio da je za nezavisnu Crnu Goru se zalagao i predsjednik Sjedinjenih Američkih Država, predsjednik Vilson. U 11. tački od 14 tačaka predsjednika Vilsona jasno se kaže da Crna Gora treba da bude nezavisna. Časni Sude, dozvolite mi još da rečem kad je već tako došlo, 14 tačaka predsjednika Vilsona je program demokratskog svijeta iznesen pred američki Kongres (US House of Representatives) 8. januara 1918. godine. Dakle, tri mjeseca poslije izbijanja komunističke Oktobarske revolucije (October Revolution) u Rusiji. Program predsjednika ...

SUDIJA MEJ: Gospodine Samardžiću, moram da vas zaustavim. Ne možemo tako daleko u istoriju. Da li bismo mogli da vidimo ovaj dokument, molim vas?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Sve te činjenice koje pominje gospodin Samardžić nalaze se tu, to je istorijski, to su teze i podsetnik za njegovog šefa koje je on pisao u Njujorku.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Samardžiću, da li vi kažete da vaše ime koje se nalazi na strani 4, pri dnu strane 4 ovog dokumenta, da je vaše ime tu napisao neko drugi, odnosno da je vaše ime neko drugi otkucao tu?

SVEDOK SAMARDŽIĆ: Svakako. Ja taj tekst nijesam napisao niti ga prihvatio, ali ponovo ponavljam da istorijske činjenice koje su tu iznesene potiču od mene. Ja sam ih iznosio na više mjesta i predsjedniku Bulatoviću tokom leta za Njujork sam ih iznosio, a jesam i ranije. Stojim iza istorijskih činjenica, ali ne stojim sa tvrdnjom da sam tada rekao da je vlast u Hrvatskoj genocidna. Jednostavno, ja sam iznosio istorijske činjenice, a ko je napisao tu tekst, vjerovatno je neko od službe na osnovu mogega kazivanja napravio to pismo za predsjednika Bulatovića, jer bilo je u delegaciji više ljudi i nema nikoga tu ko će potvrditi da sam ja to napisao, a jesam ja pričao o Prvom svjetskom

ratu, o Drugom svjetskom ratu, jesam.

SUDIJA ROBINSON: Hvala vam na objašnjenju. Mislim da ćemo da obeležimo ovaj dokument u svrhu identifikacije i daćemo da se prevede.

SUDIJA MEJ: Da, to ćemo da uradimo. Gospodine Miloševiću, vi ste hteli još jedan dokument da se uvede u dokazni spis, mislim da je to bila izjava od 20. septembra. Sačekajte, sačekajte. Prvo da vidimo šta imamo tu redom.

sekretar: Dokument od 30. septembra 1991. godine će da bude dokaz Odbrane 49, a dokument od 19. septembra 1991. godine će da bude dokaz Odbrane 50. Dokument od 12. i 13. septembra 1991. godine će da bude dokaz Odbrane 51, a poslednji dokument sa datumom 6. decembar 1991. godine biće obeležen samo u svrhu identifikacije i to pod oznakom D51.

SUDIJA MEJ: Hvala. Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, pored tog dokumenta, gospodine Samardžiću koji ste dali svom predsedniku vi lično kao podsetnik za njegova istupanja i zvanične stavove ...

SUDIJA MEJ: Nemojte da se raspravljate, on je dao svoje objašnjenje. O tome nema svrhe da se sada s njim raspravljate.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, dobro. Da li se sećate, gospodine Samardžiću, da ste mu dali i tekst koji ima naslov "Pitanja koja mogu biti postavljena predsedniku Bulatoviću prilikom njegove posjete SAD, kratke teze mogućih odgovora"? Da li se toga sećate, gospodine Samardžiću pošto ste pratili svoga predsednika, pa ste mu dali kratke teze u vezi s mogućim pitanjima i odgovorima?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ne mogu, dajte mi da vidim taj dokument.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Postaviću vam prvo nekoliko pitanja pa ću vam dati i taj dokument kao što sam vam dao i ovaj, a i on je autentičan, Republika Crna Gora, Ministarstvo inostranih poslova, "Pitanja koja mogu biti postavljena predsedniku Bulatoviću prilikom njegove posjete, kratke teze mogućih odgovora", Titograd. Decembra 1991. godine pred posetu pripre-

mate svog predsednika i kaže, ne mogu sad sve da čitam, naravno, ali, na primer, pitanje: "Koji je uzrok jugoslovenske krize?". Sledeće su crtice: "Nova vlast u Hrvatskoj sprovodi genocid nad srpskim narodom u Hrvatskoj", pa sledeće, "kolektivna svijest i pamćenje srpskog naroda o genocidu koji je izvršen nad njim 1941. godine još je sveža i vrlo snažna". Pa sledeće "Zbog novog (sadašnjeg genocida) i pamćenja genocida 1941. godine srpski narod u Hrvatskoj neće ni po koju cijenu da ostane i živi u Hrvatskoj". Pa sledeće, "ako hrvatski narod ima pravo da izađe iz Jugoslavije, isto tako i srpski narod ima pravo da ostane u Jugoslaviji". Dakle, to su vam četiri teze za uzroke jugoslovenske krize pripremljene za vašeg predsednika. Sad govorite sasvim suprotno, a tada ste tvrdili ono šta je tvrdio on i cela politika.

SUDIJA MEJ: Komentari nisu bitni.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro. Sledeće pitanje: "Da li postoje razlike između Srbije i Crne Gore u stavovima za rešavanje jugoslovenske krize?", vaše teze za odgovor su sledeće: "osnovni stavovi su zajednički i identični, razlike postoje u načinu i putevima rješavanja pojedinih konkretnih pitanja, Crna Gora je ravnopravna jedinica u jugoslovenskoj federaciji pa je normalno da ima svoje vlastite stavove". Je li to tako, gospodine Samardžiću? Jesu to vaše teze koje ste pripremili svom predsedniku republike?

SUDIJA MEJ: Dozvolite da svedok sada odgovori.

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Časni Sude, ja bih želio da vidim taj dokumenat da bih mogao da odgovorim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Evo daću vam.

SUDIJA MEJ: Da, molim vas pogledajte dokument.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pitanja ću da postavim iz njega, pa ću mu onda dati, jer ovde ima dosta ...

SUDIJA MEJ: Ne, neka svedok pogleda dokument. Vi ste mu predočili dosta toga.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: "Zašto samo crnogorski rezervisti ratuju u okolini Dubrovnika?". Samo par teza vaših: "Oko Dubrovnika je relativni mir",

to je, znači, decembar 1991. godine, "na ovom ratištu se poštuje primirje, istorijski dio Dubrovnika nije oštećen niti razoren". A onda, "da li smatrate da je opsada Dubrovnika potrebna i racionalna sa vojno-političkog i humanitarnog stanovišta?", vi kažete "istina je da u Dubrovniku nema vojnih kasarni. Vojne operacije oko Dubrovnika su počele uznemiravanjem vojne baze Prevlaka koja je sprovedena u okviru ukupne strategije paravojnih formacija Hrvatske da se napadnu, blokiraju i istjeraju sve kasarne JNA sa teritorije Hrvatske. Dalji nastavak operacija oko Dubrovnika imaju za cilj vjerovatno svoju vojnu logiku u činjenici da se opsadom Dubrovnika olakšava i smanjuje pritisak paravojnih formacija na ostale kasarne JNA u drugim krajevima Hrvatske. JNA se trudi svim silama da ne nanese oštećenja istorijskom dijelu grada Dubrovnika i pokušava da na dubrovačkoj regiji normalizuje život i za jedno i za drugo ima puno dokaza". To su, dakle, teze.

SUDIJA MEJ: Već ovo je dovoljno dugačko. Dozvolite svedoku da pogleda dokument. Gospodine Miloševiću, ugasio sam mikrofon, jer je pitanje bilo već i onako dovoljno dugo. Ostalo nam je samo pet minuta do trenutka kada ćemo morati da zaključimo sednicu za danas. Neka svedok pogleda dokument i da svoj komentar.

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Vidio sam ovaj dokumenat. Ja ovaj dokumenat nijesam pisao, niti imam veze s njim. Neko ga je, vjerovatno, moguće da ga je neko iz ministarstva pisao, a bilo je takvih saradnika u ministarstvu koji su direktno radili sa predsjednikom Bulatovićem i vjerovatno su oni to napisali. Niti sam ovo potpisao, niti piše više ovdje da je to Nikole Samardžića i normalno nikad pojedine stavove od ovakvih ne bih rekao. Neki stavovi postoje i ja u izradi ovoga nijesam učestvovao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Samardžiću ...

SUDIJA MEJ: Da, dajte to nazad optuženom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Samardžiću, je li to autentičan dokument Ministarstva inostranih poslova Crne Gore?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ja ne znam, ja to ne mogu potvrditi da je. Moj nije, to je, ja danas više nijesam ministar, ali ja znam da to ja nijesam pisao. Ja moram, dozvolite, moram reći i ovo: ovdje vi očito baratate sa velikim falsifikatima. Da pomenem i ovo sa zapisnikom od Skupštine, od

sjednice Vlade 1. oktobra. Ovdje vi mene negirate da je uopšte bila ta sjednica na osnovu zapisnika, a ja vam kažem čitavi stenogram sa sjednica Vlade u to doba, uključujući i 1. oktobar, štampan je u časopisu "Monitor". Da li mislite da i ja lažem i "Monitor" jednako koji je štampao do detalja sve izjave, a vi ovdje tvrdite kako uopšte te sjednice nije bilo na osnovu zapisnika, dokumenata kojim baratate. Vi baratate sa falsifikatima, makar što se mene tiče.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hoćete da kažete, gospodine Samardžiću, da su oni zapisnici sa sednica Vlade Crne Gore koje sam ja dobio u ruke falsifikati?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ako neko tvrdi, a to tvrdite vi, da nije bila sjednica Vlade 1. oktobra sa generalima, onda je to falsifikat. Sjednica je bila i svaka druga tvrdnja sa bilo kakvim dokumentom koji se donosi je falsifikat. Pogledajte "Monitore" iz tog doba, oni su u više brojeva donijeli sve stenograme sa tih sjednica Vlade.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Samardžiću, ja uopšte nisam pratio sednice Vlade Crne Gore i to mi, nadam se, može svako verovati. Ja sam samo pribavio zapisnike koji su zvanični dokumenti Vlade Crne Gore, a pročitao sam vam izjavu tadašnjeg predsednika Republike Momira Bulatovića sa referencom na taj sastanak o kome vi govorite i na koji ste, kažete, zakasnili, a pročitao sam vam da dve uzastopne sednice ...

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, o tim zapisnicima smo već govorili.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vi tvrdite, gospodine Samardžiću, pošto ste sad imali u rukama, dakle vi ste ovde zakleti svedok i odgovorni ste za ono šta kažete, imali ste sada u rukama ovaj dokument Ministarstva inostranih poslova Crne Gore, da li vi tvrdite da ovo nije autentičan dokument Ministarstva inostranih poslova Crne Gore? Samo mi odgovorite da ili ne i da idemo dalje.

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Ja vam kažem ponovo, ja ne stojim iza toga dokumenta ni tada ni danas, a da li je neko napisao iz Ministarstva, to stvarno sada ne mogu da negiram.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Samardžiću, ne možete da negirate. Pa ko je, jeste li vi bili ministar spoljnih poslova?

SVEDOK SAMARDŽIĆ – ODGOVOR: Jeste, ja sam bio, ali ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jeste li vi bili ...

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, on je odgovorio na to pitanje, on ne zna ništa o tome. To nas nigde ne vodi. Ako vi želite da izvodite dokaze o ovom dokumentu, možete kad za to dođe vreme da to učinite. On je rekao da on o tome ne zna. Mi moramo da napustimo sudnicu u 16.10. Prema tome, moramo da zaključimo raspravu za danas. Sutra ćete da imate tri četvrtine sata. Do sada ste imali nešto više od tri sata, sutra imate još 45 minuta sa ovim svedokom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Insistiram da mi produžite.

SUDIJA MEJ: Videćemo. To ćemo da vidimo. Za danas zaključujemo raspravu, do sutra u 9.30.

Fond za humanitarno pravo